

Petar Preradović

Izabrane pjesme

SADRŽAJ

PERVENC I (1846.) (Izbor)	5
CVIJEĆE	6
ŠTO JE LJUBAV?	7
POČETAK LJUBAVI	8
JEDINICA	9
ŽALOSTINKE	10
MIRUJ, MIRUJ, SRCE MOJE!	13
SAN	14
CVIJETAK K SUNCU, SRCE K TEBI	16
PRIMORSKE PJESMICE	17
ČETIRI VRELA	21
MRTVA LJUBAV	22
PJESNIK	23
ZORA PUCA	25
PUTNIK	26
PJESMA SUNCU	29
BRAĆA	30
DJED I UNUK	36
MAJKA KOD KOLIJEVKE	40
NOVE PJESME (1851.) (Izbor)	42
NOVE PJESME	43
TUGA	44
PITANJE	45
VILA I LADA	46
STALNOST I NEPOKOJ	47
PAMET I SRCE	48
LJUDSKO SRCE	49
KRASNO JUTRO	50
CRNI DAN	51
JELICA	52
KAD!	53
KASNO!	54
RIBAR	55
PJESNIKOVA KOB	56
NADA	58

Petar Preradović: Izabrane pjesme

LAKU NOĆ!	60
MOJA LAĐA	61
JESEN	62
SVRAĆANJE	63
NOĆNE PJESMICE	64
SLIJEPAC MARKO	67
NAŠA ANKA	68
PET ČAŠAH	70
NA GROBNIKU	71
PJESMA DUBROVNIKU	73
POZDRAV DOMOVINI	77
RUŽA I LJUBICA	79
DVIJE PTICE	80
ROĐENE SESTRICE	81
PJESME OBJAVLJENE U ČASOPISIMA (Izbor)	82
TOMI BLAŽKU	83
SITNICE	84
VATROSLAVU LISINSKOMU	85
POŽELJENI KRAJ	86
SMRT	87
RODU O JEZIKU	90
MLADO LJETO	93
NEPOJAMNOST BOGA	94
PRIZNANJE	95
HRVATI DALMATINOM	96
MOLITVA	98
JEZIK RODA MOGA	100
STARAC KLESAR	103
HRVAT ILI SRBIN	106
SUHO DRVO	107
PJESME SLADOGORKE	110
ONOJ!	112
SLAVJANSTVU	113
NAŠA ZEMLJA	117
SVOJOJ SESTRICI JEDINICI	119
RADOST I MUKA PJESNIKOVA	120
BOGU	121
ZVANJE SLAVJANSTVA	125

Petar Preradović: Izabrane pjesme

NIKOLI ZRINJSKOMU	126
SVESLAVLJE BOGA	130
ZMIJA	131
BOŽE ŽIVI!	134
BISKUPU STROSSMAYERU	136
KONAC KRAJU	138
MAJCI	139
MUJEZIN	141
PRVI LJUDI	145
RJEČNIK	162
ABECEDNI POPIS PJEŠAMA	163

PER VENCI
(1846.)

(Izbor)

CVIJEĆE

Tebe, dušo, rad bi proslaviti
Kojom pjesmom slabog pera moga,
Spomenu ti rad bi ostaviti,
Da još živiš poslije žitja tvoga.

Ali tužan ja nijesam Petrarka,
Nit' se nadat mogu onoj slavi,
Koja dignu na vrh sunca žarka
Neumrlost njegove ljubavi.

Ništa zato, ako i smrtno zvono
Glas jedini moje bude slave,
Ako u grob sve se sniži ono,
Što se 'e diglo u misli gizdave:

Ti umrijeti itak nećeš sa mnom;
Tvoje ime s mojim prestat ne sme;
Jer ko sada u životu tamnom
Iz mog srca tebi niču pjesme,

Tako iz istog nicat će korijena,
Na mom grobu tebi slično cvijeće,
I cvjetat će tvoja uspomena
Dok god cvjetat bude pramaljeće.

ŠTO JE LJUBAV?

Što je ljubav (u slatkoj nježnosti
Ti me pitaš), koja svijetom vlada:
Je li iskra nebeske svjetlosti,
Il je klica zemaljskoga sâda?

Što je ljubav, kad njezini gosti
Plaču bolni s nezasitna glada:
Suze roneć bezbrojnih radosti,
Suze roneć bezbrojnijeh jada?

Ljubav, dušo, na zemlji je tajna,
Božji pečat čovječjih povelja,
Koga stoprv naša smrt otvara;

Ljubav ovdje samo j' duga sjajna,
Koju sunce, milost Stvoritelja,
Katkad s kišom naših suza stvara!

POČETAK LJUBAVI

Mnogo putih već sam promišljao,
Ne bi li se sjetio na danak,
Kad iz moje slobode sam pao,
Duh savezo u ljubovni sanak;

Kad najprvo gipka mi misao
Ovila se 'e uz tvoj život tanak -
Kao bršljan, koji se 'e sastao
S jednim stablom vječni u sastanak.

Za tim znanjem zalud sam hodio,
Vrijeme gubeć u taštoj zabavi:
Nijesam mogo tog se doznat dana.

Ah tko znade čas kad se 'e rodio?
U početku žitja i ljubavi
Naša pamet leži uspavana!

JEDINICA

Ma ja bdio, ma li snivo,
Bdijeć, snivajuć misli moje
Uvijek željne, nezasitne
Oko jedne samo stoje.
Ali tko je? sam se pitam.

Kud gledale moje oči
Jednu samo sliku vide,
Za kojom vijek želja moja,
Ko za tijelom sjena ide.
Ali tko je? sam se pitam.

Kud po danu il' po noći
Trudna vodi mene noga,
Svud nalazim samo jednu,
Jednu dušu duha moga.
Ali tko je? sam se pitam.

Kad zamišljen širim ruke
Za uzorim neumrlim,
U stovrsnih itak jednu,
Onu jednu samo grlim.
Ali tko je? sam se pitam.

Kad molitva sva ćućenja
Samo višnjem Bogu skupi,
Ah i onda Božjom slikom
Ona jedna pred me stupi.
Ali tko je? sam se pitam.

Tko je ona? uvijek pitam,
Ali uvijek ne znam tko je.
Jedinico neizrečna!
Tko bi izreko ime tvoje
Slabim glasom zemlje ove!

ŽALOSTINKE

1.

Zar su tebi žalostinke nove?
A žalosne meni šalješ glase.
Tužna ljubo, ah poslušaj na se,
Razumjet ćeš onda pjesme ove.
Majke, žaleć izgubljene sinke,
Sužanj, žaleć slobod izgubljenju,
Ljubav, žaleć ljubav udaljenju,
To su glasi pjesme žalostinke.

2.

Muči, ljubo, kad te ljubav moli,
Ne laskaj me takovim nadama!
Šta će meni zlatožuta slama,
U njoj zrna kad su jadi goli?
Ne dolazi, ljubo, više k meni
Utjehama ne vrijeđaj mi uho:
Ozelenit nećeš drvo suho,
Nit užeci pepeo izgoreni!

3.

Zar te molba već ne gane moja?
Opet stojiš kod kreveta moga,
Opet polag običaja tvoga,
Tareš s čela studenog mi znoja.
Pust', ah pust' me! jednoć bar da drijemam
Kad zaspati ne daš oku mome:
Suzama je lakše žalosnome,
Znojem meni, kad već suzah nemam.

4.

Šta me motriš, začuđena šta si?
Što me vidiš u zdravoj mladosti,

U mom srcu krjepke snage dosti,
A po glavi većma sijede vlasi.
Ne čudi se, glava bijela da je:
Zimno vrijeme kad rasipa snijega,
Znaš da gornje prije svakog brijega
Ono pospe nego doljnje kraje.

5.

S smrću davno već sam se spoznao,
Umirajuć za tobom odavna;
A ti plačeš za mene kukavna,
Mrtvog žića moga ti je žao?
Ah, ne plači, ne prolijevaj više
Toplih suzah, šta će ti pomoći?
Nije doba da se 'e nadat moći
Kojoj klici poslije tople kiše!

6.

Idi, ljubo, u goru zelenu!
Zakopo sam moje blago tamo.
Najt ćeš mjesto lahko, gledaj samo,
Gdje travice svakojake venu.
Prva kaplja moje vruće krvi
Ondje pađe u zemljicu crnu,
Pogledajder daje l' kome zrnu
Živo klicu, piju li je crvi?

7.

Kako ti me mučiš i neznano!
Šta će opet to silno oružje,
Sva ta vesla i to silno užje,
Sve u mojoj sobi natrpano?
Oplijen'ta si, mislim, mora luke,
Ispraznila kopna oružnice,
Da me sjetiš samo nemilice,
Da u mene dvije su samo ruke!

8.

Kamo sva ta silna vojska vrvi? -
Strašan bojak bit će joj namjera, -
Gledaj, vojnik sve vojnika tjera,
Svaki rad bi u njoj biti prvi.
O žalosti! Kako pjesme poju,
Kako zovu braću k zastavama,
Ajd'te, braćo, ja ne mogu s vama,
Ub'jenog vam ne treba u boju!

9.

Ti si, ljubio, kao djeca mnoga:
Igra nema kod tebe pokoja,
Bez da misliš hoće li igra tvoja
Uvrijediti uz tebe tužnoga.
Eto vidiš crno sve u mene,
U crnini i ti sama stojiš,
A lutkama svojim itak krojiš
Bijele surke i kape crvene.

MIRUJ, MIRUJ, SRCE MOJE!

Tko je, srce, u te dirno
Da si tako sad nemirno?
Kao ptica u zatvoru
Za svijetom te želje moru:
Nij' u svijetu nebo tvoje;
Miruj, miruj, srce moje!

Ne udaraj toli jako,
Razbit možeš prsi lako:
Preslabe su, izmučene,
A da puknu, bez koprene
Bile ti sve rane tvoje;
Miruj, miruj, srce moje!

Ah, stisni se u tvom kutu
I pregori želju ljutu;
Tople su ti ove grudi,
Sebični su vani ljudi:
Svaki grije srce svoje;
Miruj, miruj, srce moje!

Oj mani se svijeta, mani,
U bolesti što ćeš vani?
Svijet boluje vijek do vijeka,
Ni sam za se nema lijeka,
Kamol' za bol rane tvoje;
Miruj, miruj, srce moje!

U svijetu bi bokče bilo,
Plaćuć prage oblazilo,
Svak bi mislio da ti treba
Za utjehu mrva hljeba.
Tko bi pozno suze tvoje?
Miruj, miruj, srce moje!

Znam ja, ti bi mah na vrata
Poletjelo tvoga zlata!
Nije Milka tvoja više,
Već za drugog ona diše,
Drugi ljubi zlato tvoje.
Miruj, miruj, srce moje!

SAN

Nuder, ljubo, da ti pripovijedim,
Što sam snivo u prošastnoj noći:
Na moru sam uzbunjenom bio,
U brodiću slabom bez pomoći.

Crna noć je na moru ležala,
A na nebu oblak do oblaka;
Nij' se vid'lo prsta pred očima
Od zgusnutog naokolo mraka.

Kiša pljušti strahovitim pljuskom,
Ko da hoće more prenaliti;
More kipi, ko u silnom jijedu
Kuhajući razdor strahoviti.

Gromi tutnje jekom strašne smutnje;
Strijele lete, trijesk za trijeskom gnjete;
K vodam niže oblaci se bliže;
Vode uspete oblacima prijete.

Vjetar huče, s valovim se tuče;
Val se vije, s vjetrovim se bije;
Pjena skače; morska ptica plače;
Ponor vrije; gladna smrt se smije.

Ko ljupina orahova mala
Drhće brodić moj po bijesnih vali',
Sad ga jedan u oblake rine,
A sad drugi u ponore svali.

A ja tužan među tim strahotam
Već se vidim zalogajem smrti,
Koga ona, prije neg' progutne,
U čeljustih simo-tamo vrti.

U zdvojenju na vrh pogibeli
Već mi sile tjelesne se unište;
Već i misli prestrašene traže
Ne u žitju, u smrti utočište:

Kad najednoć na crnome nebu
Otvore se oblaci zbijeni,
I kroz prozor milostivog neba
Do dvije zvijezde progledaju k meni.

Do dvije zvijezde - o milote, Bože!
Kao svjetla ona odveć blaga,
Kojma spomen ushićena plane,
Kad pomisli drago na svog draga.

Blago svjetlo sve sile ublaži:
Grom umukne, vjetri se utaže,
More stane kao zablješteno,
Tmine odbjegnu, zemlja mi se ukaže.

Videć zemlju, vidim žitje moje,
Zgrabim veslo, brodić tamo skrenem;
Stignem zemlju, stignem žitje moje,
I radostju velikom se prenem.

Što je ono more uzburjeno;
Što je onaj brodić slab slabcati;
Što su one čudotvorne zvijezde, -
Sad ću, ljubo, tebi povijedati:

Ono more - to je svijet opasni;
Onaj brodić - to je žitje moje;
One zvijezde blage, čudotvorne -
To su, dušo, meni oči tvoje!

CVIJETAK K SUNCU, SRCE K TEBI

Je li poznaš, ljubo, ono cvijeće,
Što se vidi svako pramaljeće
U obilju po naših livada'?

Žuti cvijetki, sitni ko iskrice,
K dragom suncu vijek okreću lice,
Gledajuć ga s jutra do zapada.

A kad sunce zamakne za gore,
Mahom ti se cvijetki svi zatvore
Od žalosti, što se 'e sunce skrilo.

A kad sunce opet iza gore
Pomoli se, cvijetki se otvore
Od radosti, što se 'e pomolilo.

Tako, ljubo, i ono srce vjerno,
Što te ljubi, ljubeć neizmjerno,
Svaki časak i u doba svaka

Tamo kreće goruće zjenice,
Gdje mu sjaje tvoje krasno lice,
Gledajuć te od jutra do mraka.

A kad zađeš ti u tvoje dvore,
I gledati više te ne more,
Tad se sklopi, u noć tužnu pa'ne.

A kad opet, silazeć pred dvore,
Ti se ukažeš, ter te vidjet more,
Tad se otvori, jer mu sunce grane!

PRIMORSKE PJESMICE

1.

Djeva sjedi na prozoru,
Vanka gleda k sinjem moru,
K sinjem moru u govoru:
"Sinje more, da je meni
Sav tvoj biser sakriveni,
Da se mogu kititi njime,
Suzama bi od radosti
Tebe, more, poplavila!" -
More djevi odgovara:
"Djevo lijepa, djevo krasna!
Da su meni oči tvoje,
Da te vidim jednoć samo,
Ja bi suzama od radosti
Sve do kapi iskapalo!" -

2.

Ptica pjeva na grančici,
Na grančici na granici
Sinjeg mora širokoga:
"Prjeko mora ja polazim,
Do tri dana i tri noći
Prjeko mora neću doći." -
Pticu sluša mlada djeva,
Pticu sluša, ptici pjeva:
"Mahn' se toga, o ptičice!
Ne ima grane ni grančice
Na širokom, sinjem moru,
A slaba su tvoja krila;
Do tri dana i tri noći
Ti letjeti nećeš moći." -
Djevu sluša mlada ptica,
Djevu sluša, djevi pjeva:
"Zar ne vidiš modri mostac,
Što nad morem luk svoj stere:
Vjernu ljubav nebo uzdrži,
Kad joj k zemlji krila klonu!" -

3.

Djevojka se u moru ogleda:

"Bože mili, ali sam ti lijepa!
Vedro čelo nebo bez oblaka,
Žive oči dva ugljena živa,
Rujna lica rumene jabuke,
Bijele ruke iz prebijelog snijega;
Da je meni samo jošte kruna,
Carica bi bila od ljepote!" -
Mlado momče iz otraga dođe
Lahkim krokom, preteškim uzdahom,
Vijenac ružah na glavu joj metne,
Vijenac metne a riječima srijetne:
"Evo krune, carica si moja!" -

4.

Majka budi Radovana:

"Ustaj, Rade, evo dana!" -
"Ne mogu ti ustat, majko,
San me veže jošte sada,
Trudni sanak ove noći:
Prjeko mora plivao sam
Po vodici hladnoj, mutnoj,
Majko moja, majko tužna,
Po vodici vrlo mutnoj.
Plivajući cijeli danak,
Nijesam mogo isplivati,
Umoren sam moro stati;
Utopih se usrjed mora.
Umire ti sinak, majko,
Zakopaj ga, gdje si njemu
Sinoć ljubvu zakopala." -

5.

Brodic' sprema bratac nadaleko,
Brodic' sprema, sestrice dozivlje,
Tri sestrice po majci rodene.
Najstariju bratac zapitaše:
"Šta da tebi ja donesem, Jele,
Kad se vratim sa daleka puta?" -

"Mahramu mi svilenu donesi,
Da ju nosim kad u crkvu pođem." -
Mlađu bratac sestru zapitaše:
"Šta da tebi ja donesem, Mare,
Kad se vratim sa daleka puta?" -
"Zlatni prsten ti meni donesi,
Da ga nosim, kad u kolo pođem." -
A najmlađu bratac zapitaše:
"Šta da tebi ja donesem, Save,
Kad se vratim sa daleka puta?" -
Save glasno ništ ne reče bratcu,
Već mu šapne nešto istihana,
Ust'ma šapne, licem pocrveni. -
Bratac pođe, za godinu dođe.
Bratac dođe, sestrice daruje:
Najstariju svilenom mahramom,
Mlađu pako zlatnijem prstenom,
A najmlađu povraćenim dragim.

6.

Sinje more vjetar kosi,
More kosi jedro nosi,
Jedro nosi bijelu lađu,
Lađa nosi do dva srca,
Do dva srca jednu dušu.
Dragi dragoj govoraše:
"Je li znadeš, srce moje,
Kud nas vjetar lađom nosi,
Hoćemo li stići k dvoru,
Stići k dvoru majke tvoje,
Ili tvoje ili moje?" -
Draga dragom govoraše:
"Ne brini se, srce moje,
Kud nas vjetar lađom nosi,
Kuda god mi skupa došli
Zgradit će nam ljubav dvore." -

7.

Na vrh neba sunce sjaše,
Na dnu mora biser sjajni,
Među suncem i biserom

Djeva sjaše i mišljaše:
"Visoko je žarko sunce,
Duboko je drobni biser;
Da sam ptica lastavica
K suncu gore bi letjela,
Da sam riba plivačica
K biseru bi doplivala;
Suncem bi se pozlatila
A biserom nakitila,
Pak bi draga svakom bila." -
Dođe ptica lastavica
Pa djevojci govoraše:
"Našto tebi sunca zlato,
Kad si zlato majke tvoje." -
Dođe riba plivačica
I djevojci govoraše:
"Našto tebi drobni biser,
Kad si biser djevojakah." -

ČETIRI VRELA

Usred polja Kosova
Četir vrela izviru:
Jedno mlijekom bijelim,
Drugo vinom rujnijem,
Treće krvcom crvenom,
A četvrto vodicom.
Putnik dođe k vrelima,
Prvo vrelo zapita:
"Zašto mlijekom izvireš?" -
"Da ti djecu nadojim."
Drugo vrelo zapita:
"Zašto vinom izvireš?" -
"Da ti srce okrijepim."
Treće vrelo zapita:
"Zašto krvcom izvireš?" -
"Da ti budim osvetu."
A četvrto zapita:
"Zašto vodom izvireš?" -
"Da t' operem sramotu."

MRTVA LJUBAV

Gdje ću tebe, o ljubavi moja,
Sad zakopat kad si izdahnula?
U mom srcu nije ti pokoja
Jer si pokoj sav mu razmetnula.

Da te legnem u zemljicu crnu,
U zemljici ti ne bi sagnjila,
Zemska vila dragocjenost tvoju
U kamenje predrago bi zbila.

Da te spustim u duboko more,
U moru se ne bi rastopila,
Morska vila dragocjenost tvoju
U biser bi predragi salila.

Pak bi došli ljudi blagohepni.
Iz zemlje bi tebe iskopali,
Iz mora bi tebe izvadili
I po svijetu svuda rasprodali.

A ti idi, nek te uzdisaji
K nebu dignu, tamo zvijezdom budi,
Tamo meni žalosnome sjaji,
Tamo neće dostignut te ljudi!

PJESNIK

Pjevat mi se opet hoće,
Ali ne znam ni sam kako:
Bih li pjevo od veselja,
Pjevajući bih li plako!

Na prozor mi jutros dođe
Bio soko neviđeni,
Ključuje staklo na prozoru,
dok proključuje sanak meni:

"Otkud tebi tvrdi sanak
Da još spavaš kad su pijetli
Triput zoru već prozvali,
Triput zoru i dan svijetli?"

Među zemljom i međ nebom
Tvoja cesta još je duga
Do sjajnoga onog hrama,
Gdje će t' ljuba bit supruga.

O diži se, putuj smjelo!
U hodu te ništ ne smeta,
Ljubimac si zemlje svoje,
Poznanik si cijelog svijeta.

A krasna je cesta tvoja:
Svuda ravna i jednaka,
Uz nju polja puna cvijeća,
Nad njom nebo bez oblaka."

""Moj sokole, moj anđele!
Sa visosti tvoje zreći
Ti drukčije put moj vidiš
Neg po njemu ja hodeći.

Tvom se oku zemlja čini
Zvijezda jasna i okrugla;
Iz daljine ti ne vidiš
Da je puna jazâ, uglâ""

Petar Preradović: Izabrane pjesme

"A ti digni se na krilih
nad zemaljske neravnosti,
Spuža koj' po zemlji puzi,
Mora svaki trn ubosti."

""Ne imam krila ja da letim,
Nit bih ostavit zemlju mogâ';
Sinak ljubi i zlu majku,
majka i zla sina svoga.""

"Oj pjesniče nesrjetniče!
Suh si listak ti na gori,
Koj' od sunca nebeskoga
ne sazrije nego izgori.

Nebo vjetrom uzdiže te,
A zemlja ti letjet ne da;
Među zemljom tako i nebom
Tvoja duša uvijek preda."

ZORA PUCA

(Uoči Mladog ljeta godine 1844.
za prvi list Zore Dalmatinske.)

Polnoć prođe - što me budi
U to doba iz sna moga?
Žice same zaigraše
Na guslama djeda moga,
Zaigraše istihana:
Zora puca, bit će dana!

Polnoć prođe - još pokriva
Mir preblagi dol i goru,
Ali lagan vjetrić šapće
Od istoka k sinjem moru,
Šapće slatko istihana:
Zora puca, bit će dana!

Polnoć prođe - uspavana
Leži morska okolica;
Ali jedna od istoka
Probuđena leti ptica,
Pjeva slatko istihana:
Zora puca, bit će dana!

Polnoć prođe - još u tmuni
Nebo, zemlja jest i voda,
Ali sijeva od istoka
Sjajna vila slavskog roda,
Glasi ovamo istihana:
Zora puca, bit će dana!

Zora puca, bit će dana!
Okreni se k zlatnom vedru,
Slavna zemljo dalmatinska:
Evo Zore u tvom njedru,
Da otkrije zakopana
Blaga tvoja - evo dana!

PUTNIK

Bože mili, kud sam zašo!
Noć me 'e stigla u tuđini,
Ne znam puta, ne znam staze,
Svuda goli kamen gaze,
Trudne noge po pustini!

Još konaka nijesam našo!
Sjever brije s snježnog brda,
A tuđincu, siromaku
Još je veći mrak u mraku,
Još je tvrđa zemlja tvrda!

Naokolo magla pada,
Zastrta je mjesečina,
Ne vidi se zvijezdama traga;
Majko mila, majko draga,
Da ti vidiš svoga sina!

Da ti vidiš njega sada
Okružena bijedom svega,
Ti bi gorko zaplakala,
Ruka bi ti zadrhtala
Od žalosti - grleć njega!

Zašto tebe nijesam slušo,
Kad si meni govorila:
"Ne idi sinko od matere,
Koja mekan krevet stere
Tebi usrjed svoga krila!

Ne idi, sinko, draga dušo,
Ne idi od krova očinoga,
Tuđa zemlja ima svoje,
Ne spoznaje jade tvoje,
Tuđa ljubav ljubi svoga!" -

Govoreći sobom tako,
K kolibici jednoj klima,
Kuju spazi iznenada,
Umoreni putnik sada,
I zakuca na vratima.

Otvarajuć sve polako,
Zamišljena: tko će biti?
Glavu pruži jedna stara.
"Daj u ime Božjeg dara,
Bako, meni prenoćiti!"

Ne znam gdje sam - kud sam zašo,
Noć me 'e stigla u tuđini,
Ne znam puta, ne znam staze,
Svuda goli kamen gaze,
Trudne noge po pustini!

Drugi konak gdje bih našo!
Sjever brije s snježnog brda,
A tuđincu, siromaku
Još je veći mrak u mraku,
Još je tvrđa zemlja tvrda.

Naokolo magla pada
Zastrta je mjesečina,
Ne vidi se zvijezdama traga,
Majko mila, majko draga,
Primi pod krov tuđeg sina!"

""Primila bih tebe rada;
Ali vidiš da spavaju
Ovdje sinka tri i ćerce,
Koji cijelo majke srce
I svu kuću ispunjaju!""

"Nij' daleko već do dana,
Već pozdravlja pijevac vile,
Dok zagrije danak Boži,
Malo vatre bar naloži,
Da otopim smrzle žile!"

""Vatra mi je zapretana,
Drvah ne imam skoro ništa,
Ovo malo, što 'e unutra,
Trijeba mojoj djeci sutra
Kad se skupe kod ognjišta!""

"Za tuđinca ništa ne imaš,
Tuđa majko, kad te moli,
Tuđe dijete tvoje nije!" -
S tim mu grozne suze dvije
Niza lice kapnu doli.

""Gdje su ruke tvoje majke
Sad da skupe suze sina?
Gdje koljeno, da počine,
Da si teško breme skine?
Gdje je tvoja domovina?!"

Ko da su mu zmije ljute
S ovim riječ'ma srce stisle,
Ukočeni putnik stoji,
Leden znoj mu čelo znoji
I otimlje mozgu misle.

Ali oči uzdignute
K strani glede - ah onamo!
Gdje od drage domovine
Svako jutro sunce sine,
Tam' ga želja nosi - tamo!

"Tebi opet duša diše,
Tebi srce opet bije;
Domovino, majko srjeće!
K tebi opet sin se kreće,
Od radosti suze lije!

Primi opet svoje dijete,
Primi vijek će tvoje biti,
Ljubit tebe svako doba,
U tvom polju daj mu groba,
S tvojim cvijećem grom mu kiti!"

PJESMA SUNCU

Sunce žarko, sunašce prekrasno,
Domorodnom vatrom svijetli jasno!
Od istoka tvoga do zapada
Mnogo k tebi gleda oko sada,
Da prosvjetliš srjed velike tmine
Sjediniti jedne majke sine!

Sunce žarko, sunašce prekrasno,
Domorodnom vatrom gori jasno!
Otopi nas iz sna ledenoga,
U kom zebe brat kod brata svoga,
Ogrij starost i upali mladost,
Da ih žeže jedne svrhe radost!

Sunce žarko, sunašce prekrasno,
Domorodnom vatrom svijetli jasno!
Ako vidiš nesrjetnike lude,
Koji zbog tuđeg svoje dobro kude,
Zapali im svjetlo tvoga duha,
Da opaze žalost tuđeg kruha!

Sunce žarko, sunašce prekrasno,
Domorodnom vatrom gori jasno!
Na oltaru hrama zapušćena,
Gdje sad mračni jošte tuđa sjena,
Ti užeži svijeće naše slave,
Da osvanu našeg roda glave!

Sunce žarko, sunašce prekrasno,
Domorodnu vatru kreši jasno
U sva srca, koja nami patre!
Krv je ulje, kome trijeba vatre,
Da u plam se svemogućí digne,
Zemlju držeć, neba visost stigne!!

BRAĆA

Mlađi

Šta je tebi, dragi brate,
Da se kloniš mene tako?
Kakvo zlo je palo na te
Što ja znati ne bih smio?
Otkrij ranu bratu svome
Ako te je uvrijedio!

Stariji

Pa ti jošte slatko pitaš,
I to danas, danas, Mile?
O sladosti nenadane!
Neka, neka, samo dalje,
Nek se puni gorka čaša,
Ali nemoj krivit mene
Kad prepuna prelije se
I ogorči sladost tvoju.

Mlađi

Ružno ovu noć sam snivo,
Eto sna mi ispunjena!
Tvoje riječi prestudene
To je led iz vedra neba,
Tvoj gnjev mrki to je sjena
Što mi u snu stope broji.
Nikad još iz tvojih uski
Takvih riječi nijesam čuo,
Nikad tvoje mirno oko
Nij' se tako zakrijesilo.
O kaži mi odmah, kaži,
Što te j' tako pretvorilo?
Nemoj, Ćiro, dulje od trena
Da ostane zamućena
Među nama čista ljubav!
Što bi rekla naša majka
Kad bi čula da međ nama

Zavrže se tužna kavga,
Da na brata bratac mrzi?

Stariji

Uvijek s' rđa gvožđa drži,
Uvijek i ti k majci letiš,
Najprv sudu njezinome
Svaku brigu ti podnosiš,
Jer s' uvjeren da će tebe
Ona uvijek zakriliti.
Mazunik si njezin zlatni,
Čudo da te još i sada
U kolijevku ne povija,
Ljuljajuć i pjevajuć
Cio danak umiljatno
Oko tebe da ne šuška.
Kradomice njoj iz srca
Znao si me iskopati,
Sad i iz drugog gdje ja bivam
Istisnut me namjeravaš.
Ali ja ti kažem, Mile,
Ne korači nikad više
K Savkinome bijelom dvoru;
Tvrdu vjeru ja ti dajem:
Nać ćeš pred njim bijesna lava!

Mlađi

A kad s lavom lav se sretne?

Stariji

Tad slabijeg jači smetne!

Mlađi

Budi tako - sreli smo se!
Na istoj smo stazi oba!

Uklonit se ja ne mogu,
Niti smijem, jer pravicom
Ja odavna po njoj hodim:
Savke srce meni bije,
A gdje ja već pravo imam,
Pravdat mi se dalje nije.

Stariji

Starije je moje pravo!
Sav svijet znade i ne sumnja
Da je moja zaručnica
Već od dobe mladoljetne,
Samo ti još ne vjeruješ;
Ali ću ti log priredit
Gdje ćeš snivat vječan sanak
O pravicah brata svoga!

Mlađi

Dobro - dalje ne govori!

Stariji

Zorom smo na Žutoj gori -

Mlađi

Nek međ nama zrno sudi!

Stariji

To je pravo, jer smo ljudi!

Danak b'jaše u jeseni,
Vedra danka hladno jutro.
S žute gore pogled krasan

Razvija se na doline,
Na brežuljke, na ravnice
Naše mile domovine.
Naokolo svijet još šuti,
Samo brdom pod koraci
Dvaju ljudi lišće šušti:
Braća idu na ročište.
Svaki s puškom na ramenu
A sa malom za pojasom.
Ćiro prvi na vrh dođe,
Okom mahne naokolo,
Skinu pušku, pristoni ju,
Prekrsti na prsih ruke,
Šuti, brata čekajući.
Sad i Mile gore stigne,
I on pušku skinu s sebe
Naslani se rukama na nju
Teno gleda nepomično
K jednoj strani u dolinu.

Stariji

Što s' se tamo zagledao?
Okreni se k prsim ovim,
Evo tebi gledališta!

Mlađi

Gledam, brate, što naskoro
Jedan od nas nikad više
Živim okom gledat neće.
Vidi tamo: između dublja
Jedna kuća poviruje,
Onoj kući dom je ime,
A oko nje sve što stoji,
Krasni predjel zemlje ove,
Domovinom to se zove,
Ona kuća nas porodi,
Ova zemlja nas othrani,
A porod nam i othrana
To su samo posuđeni
U mladosti ludoj novci.
Zadužnici mi smo ovdje
Kojim dom i domovina

Život dade na kamate
Da dobiva jednom od nas
Čisti danak od ljubavi.
Nije žiće ovo naše,
Domovine glavnica je
Što uživat mi možemo
Al potrošit ne smijemo!

Stariji

Mudrovati tako znade
Svaki komu, kao tebi,
Smrtna zima krv oledi!

Mlađi

Krv je moja ona ista
Šti i tvoje žile puni,
Braća smo od jednog oca,
I junaštvo obadvaju
Za jednako svi poznaju.
Tu od smrti straha nije,
Al života bojat se je
Nesretnome onom bratu
Koj' nadživi ub'jenoga.
Evo, Ćiro, dva koraka
Gdje od tebe samo stojim,
Promašiti nećeš moći,
Pucaj smjelo i veselo,
Sastavi me s crnom noći,
A ti živi bijelom danku!
Vodi kući tvoju Savku,
Nek ti sinka dva porodi,
Da i oni među sobom
Pokolju se kao i mi,
I porodu opet svome
Krvni primjer da ostave.
I neka se penje tako
Od koljena do koljena
Strašna kletva našeg roda:
Da slavjanska tužna majka
U vlastitoj svojoj krvi
Potapljat si djecu mora!! -
O moj brate! Rad ljubavi

Bijemo se, a ljubavi
Ni za lijek u nas ne ima
Do te prave naše ljube.
O gledaj joj krasno tijelo,
Pred nama se kako gizda,
Božjom rukom urešeno:
U mladosti vječnoj pliva,
Svako ljeto ljepša biva.
Dan ti zorom nju rumeni,
Noć mjesecom nju srebreni,
Oči joj se milo sjaju
Iz jezera širih dvaju,
Niz lice joj prebogato
Visi zrelog voća zlato,
Između šumâ, njene kose,
Sja se biser blage rose.
Bistrih vrela, bijelih rijeka,
Pune grudi ima mlijeka,
Puno srce krvi za nas,
A mi tužni još do danas
Pomislili na nju nijesmo.
O moj brate, prenimo se!
Evo ljube našem zvanju,
Pa nas neće ljubav morit,
Do kad drugi od nas prije
Hoće za nju krv da lije.

Stariji

Ti si, brate, anđeo s neba!
Al tu riječi sad ne treba,
Ovaj cjelov nek ti javi
Što sad mislim o ljubavi.

Na prsih si braća leže,
Nova ljubav sad ih veže.
Ruke grle milog svoga,
Usta ljube ljubeznoga,
Jednim glasom srca biju,
Dvije se duše jednom sliju.
Domovino, ti svjedoči,
Što sad vide tvoje oči,
Ti svjedoči i razglasi
Složne braće ljuba da si!

DJED I UNUK

Pramaljeća jednog kruto rano,
Prije neg bi bijeli danak svano,
K jasnoj strani gdje sunce ishodi
Na šetnje momče starca vodi,
Mlado momče slijepog djeda svoga.
"Vodi, sinko, vodi djeda tvoga
I danaske na brežuljak oni
S koga pozdrav našoj Gospi zvoni.
Je li čuješ kako zveči svudi
Po dolini kako milo budi
K višnjem bogu probuđene duše?
Znam da zvijezde veće preminuše,
Je li, sinko, je l' se vidi koja?
Učila me tako majka moja,
Da jutarnje zvono kad se glasi,
Zvijezda svaka svjetlo svoje gasi.
I tko želi gledat sjajnost neba
Jutarnjega, prije zvona treba
K poslu svome rano da pogledne."
"Zvijezde nema na nebu ni jedne;
Gdje su zvijezde kad istočne gore
Već u vatri novog sunca gore;
Mi smo danas, djedo, zakasnili,
Tako spori nijesmo dosad bili:
Na brežuljku dosad običajno
Srelo nas je tekar sunce sjajno,
Ali će nas danas prevariti,
Prestić će nas, vidiš kako hiti!"
"Polagano, Milko, polagano!
Slab sam danas i čudnovat, kano
Da sam tužan dvaput ostario,
Trudnih nogu, što još nijesam bio;
Slijepe oči još u većoj tmuni
Danas blude, tako mi se čini;
Neobično, teško ko olovo,
Sasvim drugo tijelo mi je ovo.
Oj ja vidim, na kraju sam hoda:
U kolijevku novoga poroda,
Za povit ga u nove povoje,
U grob zove zemlja dijete svoje!"
Sada sunce na obzoru grane,
Svijetlim okom sve pogleda strane,
Milosrdno svakom stvoru dijeli
Vidnu sliku, vidan obraz bijeli,

I ostane kao zagledato
U predrago srebro i u zlato,
Kad opazi snijega starih ljeta,
Kad opazi proljetnoga cvijeta,
Starca vlasi sijede i rasute,
Mladog prame ugladene, žute,
Uz brežuljak sunašce ih prati
Pozorljivo kano dobra mati,
Uz mladosti brdašca visoka
Milu djecu ne pušta iz oka.
Da t' je bilo pogledati tada,
Kako slijedi djed unuka mlada:
Radost bi ti srce osvojila,
Tuga bi ti oči napojila.
Ko potočić - kad valove šire
u jezeru iz koga izvire,
Razdražena bura uvis tjera -
Pjenu sobom nosi iz jezera,
Koja drugač ne bi ni dovijeka
Iz jezera našla si istjeka:
Tako i tu slabi starac hodi
Samo jer ga mlada ruka vodi.
Lijevom drži sinka za ručicu,
Desnom pako pjesni vjerenicu,
Vjerenicu, gusle čisto nove,
Čisto nove gusle javorove.
Kad dođoše na brežuljak gori,
Svom unuku starac progovori:
"K staroj onoj klupi me dovedi,
A ti, sinko, bliže k meni sjedi.
Tako, sinko, k meni se primakni,
Bliže, bliže, srce mi potakni,
Da ga vruće prelijem u tvoje
Prije mraza - evo smrti moje!
Kao sunce ono izlazeće
Novi danak neviđeni kreće,
Tako vrijeme što je sad pred tobom,
Nov ti obraz kreće s novim dobom.
Istina je, rast će ko dosada,
List po gorah, cvijetak po livadah,
Rađati će zemlja ko dosada,
Bit će žita dost i vina mlada:
Al će hrana drugačijom silom
Mozak krijepit, krv goniti žilom.
Dolazit će, ko do ovog sata,
Domaćijeh lastavica jata
I tražit će pod tvojijem krovom
Stara gnijezda u proljeću novom.

Ali neće po nasilju starom
Vrapca vidjet u njih gospodarom.
Što je sada, to će i slijediti,
Ali sljedstva sva će nova biti.
Evo stog i tebi gusle nove,
Čisto nove gusle javorove,
Moje stare za te nijesu više,
Jer iz starih novi duh ne diše.
Uzmi, sinko, uzmi gusle ove,
Hodi s njimi kud te želja zove.
Kojim godijer putem hoćeš poći,
Na kraj nećeš svojoj zemlji doći:
Od sjevera šira je do juga,
Od istoka do zapada duga!
Uzmi, sinko, uzmi gusle ove,
Pa izvodi na njih pjesme nove,
Pjesme nove, po srcu duboke,
A po mislih do neba visoke.
Pjevaj samo kad ti duša pjeva,
Kad ti sjedi na koljenu djeva,
Ona sveta boginja istine;
Nju prizovi kad ti pjesma sine,
Nju prizovi kad ti pukne žica:
Nek ti bude ljuba i sestrice! -
Ako vidiš tužna prijatelja,
Zapjevaj mu pjesmu od veselja,
Jednom rukom u gusle si diraj,
Drugom rukom suze mu utiraj;
Kaži tako da si sav u svemu
Složan s pjesmom, vjeran dušom njemu! -
Ako nađeš vjernu si ljubovcu,
Složnu dušu duhu svom udovcu:
Ti nategni žice ponajbolje,
Ter poskoči u pjesničko polje,
Svako krasno, svako cvijeće milo,
Sinko, kupi, siplji joj u krilo;
A na guslah kada tebi klone
Trudna ruka, ti dirkaj u spone
Njoj na grudih, vijuč oko vrata
Svojom rukom i sva čuvstva data! -
A kada ti slaviš domovinu,
Dobru majku svakom dobrom sinu:
Ti ustani, svoju kapu sini,
Digni oči k nebeskoj vedrini,
Zagledaj se u svjetla nebeska,
Iz kojijeh vječna ljubav bljeska,
Iz njih čitaj, iz zlatnih pismena,
Zlatnu pjesmu zlatnih pismena,

Ali ako zlotvor moćan koji
Tebe svrne veleć: meni poji,
Proglasi me po širokom svijeti
Dobrotvorom - il ću te sapeti
U tamnici u gvozdene mreže!
A ti, prije negli tebe sveže,
Guslam lupi o zemljicu crnu,
Da se u prah i trijeske rasprhnu.
Reci njemu: "Silni gospodine,
Nad guslami tvoja sila gine:
Ne razumije pjesma zapovijedi,
Slobodna je - svome glasu slijedi! -
Tako, sinko, nosi gusle ove,
Tako pjevaj na njih pjesme nove;
A kad svršiš svoje zvanje óde,
kad i tebi skrajni časak dođe,
Ti donesi gusle natrag meni,
Položi ih na grob moj studeni,
Da mi glase jesi l' izvršio,
Što sam tebi sada naručio." -
To kad starac reče i izusti,
Skloni glavu i dušicu pusti.
Unuk uzme gusle javorove,
Proizvodi na njih pjesme nove,
Svuda hodeć kud ga želja vodi,
Na kraj zemlji slavskoj ne dohodi:
Od sjevera šira je do juga,
Od istoka do zapada duga!

MAJKA KOD KOLIJEVKE

Dušico majkina, dušico moja,
Još ti je čeoce čisto od znoja.
Danak tebi stoprv sviće,
Sumrak još ti krije žiće;
Ali kad se žića tvoga
Sunce digno, obzor steče,
Ter usplamti i pripeče,
Proniknut će kaplja mnoga
Znoja vruća i studenoga
Na tvom čelu, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da bi t' žića sunce bilo
Domorodno sunce milo!

Dušico majkina, dušico lijepa,
Još ti je očica gledeća slijepa.
Svijet šareni još za tvoje
Okolo sada ne ima boje;
Ali oku kad razuma
Bistri prozor svijetlo daje,
Da, što vidi, i poznade,
Razsjat će se svijeta šuma,
Ti ćeš poznat brata i kuma
I sav rod tvoj, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da, spoznajući rod si slavni,
Ti mu budeš potpor glavni!

Dušico majkina, dušico mila,
Licem ti suzica nij' se još lila.
Magla jošte svud jutranja
Duh tvoj krije, koji sanja.
Al' to jutro isčeznut će
Kad k poldnevu duh se hvati:
Magla će se raspadati,
A kapljice padajuće
One magle zvat se vruće
Tvoje suze, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da, kad roniš suzu koju,
Da napojiš zemlju tvoju!

Dušico majkina, dušico zlatna,
Još su ti usta bez govora znatna.

Ko potočić kad romoni
Glas ti u ustih mutan zvoni.
Nerazuman i istoj meni;
Al' iz glasa kad se tvoga
Riječ izbistri i riječih sloga
I duh javi probuđeni,
Bit će t' govor, po svoj cijeni,
Svud razumljen, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da govoru tvome svude
Jezik majkin odjev bude!

Dušico majkina, dušico slatka,
Još ti je ručica malešna glatka.

Sve teškoće i potrebe
Još plivaju sad vrh tebe,
Ko vrh vode lahko ulje;
Al' kad primiš štap u ruke,
Kroz ljudske se bijuće muke
Radi kruha i košulje,
Na rukah ćeš mnoge žulje
Osjetiti, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da svi trudi tvojih ruku,
Plodni budu tvome puku!

Dušico majkina, dušico draga,
Nožica t' ne ima na zemlji još traga.

Srjedotočje si tvojega
Jošte svijeta, usrjed njega
Mirno spavaš, on se vrti
Bez da tebe iz sna prene;
Ali jednoć kad te krene,
Tvojim nogam ter uprti,
U hodu se već do smrti
Smirit nećeš, sinko dragi;
Bog bi dao samo blagi,
Da koraci u tvom hodu
Svi te vode k tvome rodu!

**NOVE PJESME
(1851.)

(Izbor)**

NOVE PJESME

Pramaljeće zagrli prirodu,
Na toplih mu oživljuje grudih:
Novim ruhom zemlja se oblači,
Novi romon vode poprimaju,
Nove pojke ptice začinjaju,
Nove misli pozakreću duhom
I u nove pjesmice se slažu.
Prvenci su davno otcvjetali
I sjemenom možda dozorili,
I strunili već gdjekoje zrnce
U njedarce domorodnih dušah,
Te će ljubav ogrijat ga sveta,
Da proklije domorodnim čuvstvom.
Evo sada novijeh pjesamah;
Gdje se rodu daju u pohode
I nude se prijateljskoj ruci,
Nit su bolje, nit gorje od starih,
Samo što su iza njih prispjele,
Ne mogavši najednoć iz grudih.
Primite ih, braćo i sestrice,
Kao darak bez svakog uzdarja:
Niti traže hvale, niti dike,
Niti slave, niti uznešenja,
Na visoko nijesu se popele;
Žele samo, da bratinska ljubav
Na susret im dođe sa pozdravom:
Dobro došle, pjesmice novašne,
Dobro došle, u rodu ste svome!

U proljeću godine 1851.

TUGA

Otkad, dušo, ti mi ode
Mome oku iz okruža,
Na srce mi pade tuga
Kao mraz na jedan cvijet.

Moje misli bez slobode,
Kano pčele usred zime,
Neće da se leta prime,
Studen im je cio svijet.

Ne znam nigdje mira za se,
Simo-tamo hodajući,
Kad sam vani, moram kući,
A iz kuće moram van.

Tako trajem svoje čase;
Vrijeme, kao iz olova,
Pritiskuje prsa ova,
Vječnost mi se čini dan.

Niti spavam, niti bdijem,
Već onako čudno j' meni,
Živim samo u spomeni,
Da si živa još mi ti.

Jeste, dušo, reći smijem,
Da si život žića moga,
Da prva mi jes' do boga,
Anđeo njegve ljubavi!

PITANJE

Vjetar meni kroz prozor donese
Neki danak kad sam tebi piso,
Zelen listak, pa ga uprav strese
Riječ na jednu koju sam izbriso.

Izbriso sam riječcu ljubav zvanu,
Jer u pismu mjesta ne imaše.
Je l' zavio onaj listak ranu,
Il pokrio grob ljubavi naše?

VILA I LADA

Proletnome vjetru vitka krila
Raznim cvijećem posula je vila,
Da, kad godijer on krili zamane,
Cvjetnim sagom sva zemlja postane.

U srce nam Lada je boginja
Žar usula da u njemu tinja,
Ter kad godijer ljubav u njem dane,
Svijetlim rajem sva zemlja postane.

STALNOST I NEPOKOJ

Sto mi putah veliš u istini,
Da nestalnost ja u grudih gojim,
A ti jesi kao luč u tmuni
Uvijek ista pred očima mojim.

Ja o tome, što se tebi čini,
Ljubičice, nimalo ne dvojim.
Kakogodjer mjesec u visini
Mirno hodi stalnim putem svojim,

A slika se njegovu u vodi
Uzbunjenoj giba simo-tamo:
Tako i ti, slatka dušo moja,

Stalna si mi u svakoj prigodi,
A slika ti drhće u meni samo,
Jer je moje srce bez pokoja!

PAMET I SRCE

"Na prijestolu ja sjedim u glavi,
Ti u prsima niže mene doli,
Pokori se dakle ter ostavi
Vječni nemir s kog me mozak boli"

Tako pamet srdašcu upravi
Nemirnome svoj ukor oholi.
"I more je - srdašce nastavi -
Svuda niže neg bregovi goli:

Jesu l' zato još ikad bregovi
Zapovjedit mogli da ne bije
More više njima u podnožje?

Tvoju visost bog ti blagoslovi,
Al ne diraj u pravo ničije,
Iz mog žara ti si svjetlo božje!"

LJUDSKO SRCE

Ljudskom srcu uvijek nešto treba,
Zadovoljno nikad posve nije:
Čim željenog cilja se dovreba,
Opet iz njega sto mu želja klije.

Zašto tako, prezirući hljeba
Svakidanjeg, u prsima grije
Vrućom željom okrutnog jastreba
Koj' ga uvijek gladnim kljunom bije?

Međ kolijevkom traje i međ rakom
Našem žiću odveć kratko doba,
Zato srce u nazočju groba

Uvijek dršće željom svejednakom,
Misleć uvijek: zemlja ima slasti
Koja neće s njime u grob pasti!

KRASNO JUTRO

Pomalja se sunce iza gore,
Zlatnim ključem već otvara vrata
Sinku svome, iza kćerke zore
Da posjeti bokca i bogata.

Cvijeće diže glave iz pokore,
Trava krijesi tisuć' oč'ju zlata,
Zemlje miris nebu kadi dvore,
Gajem trepti pjesmica krilata.

Iz sna prvog iza prve sreće
Probuđena dva srdašca vjerna
Pogledaju iz ljubavi doma.

Kako njima ljubavlju se kreće
Sva priroda božja neizmijerna -
Krasna jutra, Bože, njima dvoma!

CRNI DAN

Strašni dane, crnimi pismeni
U mojoj si zapisan pameti;
Drugi dani prozračni su meni,
Bijeli, jasni, uspomenom sveti,

Kroz njih dah moj, ko luč staklom leti:
Ti si jedin sličan crnoj stijeni,
Kroz te miso ne može prodrijeti,
Kod tebe se svaka okameni.

Iz raja me na zemljicu crnu
Ti obori po crnom oblaku,
Moje oči ti u ponor svrnu,

Moje želje ti stinu u raku,
Moje slasti ti u jad prevrnu,
Moju nadu ti sagnu na štaku.

JELICA

Kišica škropi po polju,
Jelica plače nevolju,
Nevolju majci u krilu.
Pita ju majka starica:
"Šta ti je, Jele, Jelice,
Da plačeš majci na krilu
Gdje nikad nisi plakala
Otkad te poznam izmala."
""Iz zlatnog, majko, prstena
Kamen mi dragi iskoči,
Zato ti plačem na krilu
Gdje nikad nisam plakala
Otkad me poznaš izmala.""
"Ne govor' toga, Jelice,
Govori majci istinu."
""Govorim, majko istinu,
Tvoja mi ljubav iskoči
Iz zlatnog tvoga srdašca
Otkad me kaniš združiti,
Nemila majko, s nemilim!"

KAD!

Kad te vidim na prozoru,
Ja ugledam bijelu zoru
Iza mrkle noći tad;
Ali rijetko, rijetko kad!

Kad te slijedim, kad sam ušo
U trag mili tebi, dušo,
Svoju sreću slijedim tad;
Ali rijetko, rijetko kad!

Kad me grli tvoja ruka,
Ispod njena nježnog luka
Svu slast zemlje kušam tad;
Ali rijetko, rijetko kad!

Tvoje usne rumen-ruže
Kad mi slatki cjelov pruže,
Rajsku slast okusim tad;
Ali rijetko, rijetko kad!

Kad ću tebe uvijek gledat,
Ljubit, grlit, a ne predat,
Ko što tužan predam sad,
Kad ćeš moja biti, kad?

KASNO!

Ti me bježiš, uklanjaš se meni,
Uskraćuješ i pozdrav mi svoj.
Kasno, kasno i zaludu sve!
Tebe slijedi duh moj neviđeni,
Pozdravlja te svaki uzdah moj.

Dost se borim i sam sobom veće,
Bježim i sam od tvog lica svud.
Kasno, kasno i zaludu sve!
Tijelo bježi, ali miso neće,
Niti ne zna iz tvog čara kud.

Kad ljubavlju sva čuvstva u slozi
Obnevide i planu u strast,
Gdje je lijeka tad ljubavi, gdje?
Lijek je samo izgorjet u njo'zi,
I ko pepeo s njome u grob past!

RIBAR

Ribice lude,
Hodte amo,
Ribice, kuda
Bježite tamo!
Méka je slatka,
Udica tanka,
A živjet krasno
Na zemlji vanka.
Ribicam ovdje
Ljuska se snima,
Bojnog oklopa
Ne treba njima;
Jer svatko živi
S njimi u miru,
Bokci i bogati
Stol im prostiru.
Svatko im gleda
Pribavit slasti,
Mjesto u vodi
Plove u masti.
Ribice lude,
Kušajte samo,
Kako je ovdje
Bolje neg tamo -
Kušajte jednoć,
Tako mi sreće,
Znam da ni jedna
Vratit se neće!

PJESNIKOVA KOB

O nemila kobi
Zašto vijek na mene,
Zar još nijesi sita
Uz tolike pljene?

Suze si mi veće
Do mozga ispila,
Krv do zadnje kapi
U žuč pretvorila.

Pod nebom bez zvijezde,
Po zemlji bez cvijeta
Vodiš mene sužnja
Kroz tolika ljeta.

Gdje postelju nađem
Ne daš mi počinka,
Gdje god majku sretnem,
Svaka je tuđinka.

U samoći tužan,
U društvu bez druga,
U veselju svakom
Žalosna poruga.

Nada kao lepir
Kraj mene se roji,
Nij' na licu cvijeta
Zato ne postoji.

Pređa mnome staza
Budućnijeh dana
Na po puta grobom
Već je prerezana.

Ali ipak jedno
Ne možeš mi blago
Otetu, nemila,
Čini što ti drago.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

U pustinji suhoj,
Na kamenu голу
Pjevat jošte mogu
Pjesmicu oholu!

Vjetri me slušaju,
Jeka se odziva,
Po širokom svijetu
Pjesan se razliva!

NADA

Divna zvijezdo našeg žića ódi,
Komu tvoji neznani su čari?
Tko se rodi, kom ti ne ugodu,
Tko li ostari, kog ti ne prevari?

U djeteta još nezrelom oku
Kazuješ se ko zjenica blaga,
Ti mu svijetliš k prvom, slabom kroku,
Ti se sjaješ iza njegovih traga.

Ti mladića u muževne dane
Željom vodiš, podupireš činom,
Ti muževne na sve četir strane
Sile goniš gorućom žestinom.

Ti zastorom svojim zablještim
Slabom starcu kriješ blizu raku,
Te on gleda okom radostivim
Ponarast si dječicu nejaku.

Ti izvodiš sužnja iz tamnice
Na slobode otvorena polja,
Ti mu snimaš teške okovnice,
Ter ga puštaš kud je njega volja.

Siromahu ti si sve bogatstvo,
Bogatome još veći imetak,
Veselome neizmjerne carstvo,
Žalosnome veselja početak.

Sretnome si sreća bez poraza,
Nesretniku poraz hude kobi,
Ljubljeniku duga cvjetna staza,
Neljubljenom mostac k cvjetnoj dobi.

Siroče te milom majkom zove,
Bjeguncu si milo utočište,
Brodaru si slika zemlje nove,
Ter svakome što god koji ište.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Divna zvijezdo našeg žića ódi,
Komu tvoji neznani su čari?
Tko se rodi, kom ti ne ugodí,
Tko li ostari, kog ti ne prevari?

LAKU NOĆ!

Sunce zađe, mrak proteže
Po obzoru svoju moć;
Sanak spušta svoje mreže
I sve hvata - laku noć!

Opet jedan danak prođe,
Kao što će i svi proć',
Dozvati ga niko ôđe
Već ne može - laku noć!

Dan za danom tako gine,
Motajuć nam život proć',
I posljednji dok ne mine,
I smrt reče - laku noć!

MOJA LAĐA

Plovi, plovi, moja lađo,
U koj' godijer kraj;
Ja ti cilja još ne nađoh,
Sama cilj si daj!

Kad te j' amo već zanesla
Tvoje sudbe moć,
Raspni jedra, pruži vesla,
Plovi dan i noć!

Uzdaj se u vjetra volju
I valova bijeg,
U budućnost gledaj bolju
K nebu digni stijeg!

JESEN

Hladno jutro, hladno veče,
Magla obzor zastire,
Rosica se u mraz stječe,
Zelenila nestaje.

List po listak drvo ostavlja
Pada dolje na zemlju,
Priroda se k snu pripravlja,
Stere sebi postelju.

Cvijeće svoje sjeme trese
Zemljici u nedarce,
Da ga sobom ne odnese
Sjever kada zapuhne.

Ptica čami na drvetu
Bez radosti pjesmice,
Il se s trudom sprema letu
U toplije krajeve.

Zvjerad traži svoje stane,
Plašljivo se obzire,
Da joj lovac s koje strane
Ne zapazi skrovište.

Čovjek revno sprema polja,
Nadopunjuje žitnice,
Bojeći se da nevolja
Bez kruha ga ne nađe.

Svud brižljivost i skrb neka
Vidi se po prirodi,
Sve, od travke do čovjeka,
Brižna jesen zabrini.

SVRAĆANJE

Misli moje, kud bludite
U tu tamnu noć?
Kuda vjerom za nevjerom,
Kud mislite poć?

Zalud vam je za njom hrlit
Kroz daljine sve,
Vraćat bi ju samo mogle,
Ali vratit ne.

Tuđom ona stazom ode,
Tuđin joj je cilj,
Tuđe cvijeće nju već resi,
Ne domaći smilj.

Smirite se, moje misli,
Ostanite tu,
Ovdje samo, ako dođe,
Dočekajte ju.

NOĆNE PJESMICE

1.

Nebesnica zvijezda pala
Sa visine modrog neba
U nizinu tamne zemlje.
Začudi se zemlja tamna,
Kako zvijezda nebesnica
S neba pade k njojzi doli.
"Ne čudi se, zemljo tamna -
Veli zvijezda nebesnica -
Rodu dođoh u pohode,
Da posjetim sestru ljubav,
Tvoju zvijezdu jedinicu."

2.

Pod šatorom tamne noći
Pozaspalo sitno cvijeće,
Pozaspalo, pousnulo,
Nit je vid'lo, nit je čulo
Što se j' ruži dogodilo.
A ruža se probudila
Od pjesmice slavulj-ptice.
Slavulj-ptica zapjevala,
Ružici se udvarala:
"Ružo mila, ružo draga!
Daj mi konak u tvom busu,
Da prenoćim ovu noćcu,
Da mi kiša ne nahudi,
Da me vjetar ne probudi."
Ružica se zarumeni,
Slavulj-ptici odgovara:
"Rado bih ti konak dala,
Al grančice ne imam glatke,
Sve su trnjem oružane,
Lako bi te izranile."
"Ne brini se, ružo mila -
Slavulj-ptica riječ joj vrati -
Davno si me izranila,
Neka mi i novih rana."

3.

Bijeli danak pita noćcu crnu:
"Mila majko, što si tako tužna,
Da u crno zaviješ si lice,
Nit ga meni ikad pokazuješ,
Da te vidim kakva si mi majka."
Bijelom danku noćca odgovara:
"Što me pitaš, to mi i jest tuga,
Svako jutro koprenu mi skidaš,
Al mi tužnoj ne ugledaš lica."

4.

Junak spava u zelenoj travi,
Vranac konjić pristao mu k glavi,
Te mu pase ispod glave travu.
A junak je govorio vrancu:
"O moj vranče, zar ti fali trave,
Da mi paseš ispod glave travu,
Te mi lice zemljice se tiče."
A junak vranac odgovara:
"Ne kori me, moj mladi junače,
Što ti pasem ispod glave trave,
Te ti lice zemljice se tiče:
Tvoje lice zemlji omililo,
Otkada si postao junakom."

5.

Kolo vode jasne zvijezde
Po nebeskom modrom krugu,
Kolo vode, tiho hode,
Da zemljicu ne probude:
Zemljica je umorena
Od nožica koje hode,
Od ručica koje rade,
Od srdaca koja biju.

6.

Tužnu djevu sanak svlada,
Tužan sanak tužna sniva,
Sanak sniva: baščom hoda,
Različito bira cvijeće,
Ruže bijele i rumene,
Sitno smilje i kovilje.
I ljubice i bosilje.
Mlada hoda, cvijeće bira,
Izmeđ cvijeća cvijetak traži,
Cvijet dragoljub svuda traži,
Ne može ga nigdje naći,
Od žalosti probudi se.
Nij' u bašči dragoljuba,
Nij' na svijetu nje dragoga!

SLIJEPAC MARKO

Slijepac Marko put zelenih gora
Uputi se iz dolina mora.
"Idem sada u goru zelenu -
Tako veli - nesreća me krenu
Iz dolina kraj sinjega mora.
O žalosti tamo i prikora!
Nitko ništa za pjesme ne daje,
A tko daje, za darom se kaje.
Gladni nismo, vele, kad pjevamo,
Al nesita torba nam je samo." -
Kada Marko u goru doklima,
Pobrati ga vila posestrima,
Posestrima vila planinkinja
Po poruci vile mora sinja,
Vodi njega od gora do gora,
Od jednoga do drugoga dvora.
Lijepe pjesme Marko izvodio,
Izvodio, guslam sprovodio,
Lijepe pjesme novoga uresa:
Od morskijeh čuda i čudesa,
Kakove se po gorah nikada
Nisu čule, nit se čuju sada.
Puče Marku na sve strane slava;
Oko njega sve do glave glava,
Svi mu kliču, pljeskaju u ruke,
Vijence pletu i zelene luke,
Krune viju male i velike,
Sve od lišća puste lovorike,
Da po goram od vrha do dola
Sva ostanu lovor-stabla gola.
Marko pjeva, al mu plače duša;
Svak razumije i rado ga sluša,
Ali nitko da mu darak prući,
Darak pruži, bogu se odući.
"Nisam koza, svijete pomamljeni,
Da je hrana ovo lišće meni!"
Veli Marko i pjevat prestane,
Niti više pjevati nastane.

NAŠA ANKA

Je l' vidite na vrh brijega,
Gdje se bijeli ko iz snijega
Ona mala kućarica?
Tamo stoji čobanica
Naša Anka, djevče mlado,
Ona obdan čuva stado,
A nju obnoć kućarica.

Sirota je naša Anka,
Rod joj pomre bez ostanka,
Sama je pod ovim nebom;
Boreći se sa potrebom
Ipak nikom se ne tuži,
Da joj komad ruha pruži,
Il nasiti svojim hljbom.

Ona živi bogzna kako,
Babe misle svakojako,
Šapću svašta među sobom,
Al ne smiju naglas zlobom;
Jer su laži kratkih nogu,
A pravednost, hvala Bogu,
Još korača i za grobom.

Ljepota je naša Anka,
Ko u gori jela tanka,
Kao jela i visoka,
U nje crna dva su oka,
U nje lica dva rumena,
Ko nijedna ne ima žena
Od zapada do istoka.

Rad' ljubavi slatke sreće
Oko nje se momčad kreće
Kao pčele oko meda;
Al jednaka svim je bijeda,
Jerbo Anka kao srna,
Bojeći se smrtnog zrna,
Bježi muškog od pogleda.

Sad poznate našu Anku.
Da vam kažem još i sanku,
Koja svud se pripovijeda,
Jer je čudna, izvan reda.
Zaspa jednoć naša Ana
U gorici kod jablana,
Na jablanu orla zgleđa;

Silni orao, divje ćudi,
Pitom siđe joj na grudi,
Zoblje biser joj iz ruke,
Kad pozoba - teške muke!
Zabode joj pande jake,
Š njom odleti pod oblake,
I spusti ju smrti u ruke.

Knez Orlović, lija stara,
Našu Anku nagovara:
Da mu bude ljuba mila. -
Al bi Anka govorila:
"Bogme neću, gospodine,
Da ne bude do istine
Pod jablanom što sam snila!"

PET ČAŠAH

(U glazbu stavio gosp. V Lisinski.)

Tvojih lozah, domovino,
Tvoji sinci piju vino:
Tvom oltaru krvca naša,
Tvojoj sreći prva čaša!

Druga čaša, braćo, sada
Našim slavnim mrtvim spada,
Da oživi duh njihovi
I u nami se ponovi.

Treća čaša svim živućim,
Koji uvijek srcem vrućim
Za dom i za narod rade -
Da dug život Bog im dade!

A četvrta onoj braći,
Koji vid i razum kraći
Stranputice basat čini,
Da se vrata k domovini.

Petu čašu svaki svomu,
Što na srcu leži komu -
Il je ljuba, il je zlato -
Da mu od Boga bude dato!

NA GROBNIKU

Kamen krije do kamena
Toga polja vis,
Živa mu je uspomena
Živ kamenopis.

Pusto polje ploda ne da,
Ko da misli reć:
Za sve vijeke unaprijeda
Rodilo sam već.

Ovdje divlje čete smrvi
Rod naš čil i zdrav,
Hrvatskom se ovdje krvi
Spasi Zapad sav.

A što nam je Zapad dao
Za uslugu tu?
Vječnu mržnju, primjer zao
I učenost zlu.

U povijesti njegovoj mjesta
Nit Grobniku nî,
Kao da ga s zemlje nesta
I ne bi što bi.

Nišť ne manje ipak zato
Istina se zna,
Vječna slava, kao zlato,
Na Grobniku sja.

Spomenik je sâm on sebi,
Opominje nas,
Na Grobniku da su grebi
Kojim živi glas.

Oj izbliza i daleka
Amo, braćo, svi!
Ovdje j' naša sveta Meka,
Ovdje duh naš spi.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Duh junački, slavoplodan,
Koj' u svaki mah
S našim rodом bješe srodan
I još resi ga.

Oj čuvajmo duh taj sveti,
Kao dragi kam,
Unaprijed je lasno rijeti:
Treat će ga nam.

Zapad gine, trune, kunja,
Život mu je loš,
A istoku sto je munja
U životu još.

Trulost traži vatru vele
U prirodi svud,
Od istočne planut strijele
Zapadni će trud.

Pobit će se do dva svijeta
Po prilici svoj.
Na predstražah mi smo četa,
Prvi naš je boj!

PJESMA DUBROVNIKU

Vihar bije morem u klisure,
More pjenom od klisurah skače,
Brodovi se sa pučine žure,
Da što prije koju luku skvače,
Nabreknute neba grudi cure
Silnim daždom sve jače i jače,
A tmine se svud okolo družu,
Bijeli danak sumračinom ruže.

Nesmiljeno nebo gromom samo
Gole zemlje vaju se odziva,
Žarke strijele lete simo-tamo
Ko mahnite silom ognja živa.
Putnik stane, ne zna kuda, kamo,
I krsti se, i oči si skriva,
I moli se Bogu velikome,
Koga gleda tu u gnjevu svome.

Ali eto drugi vjetar krene
Sa protivne od sjevera strane.
S neba doli padaju koprene,
Dažd prestane, milo sunce grane.
"Gdje s' putniče? nek ti kažu zjene,
Pogledajder k moru niz te strane!"
On pogleda, pozna i zaviče:
"Zdravo da si, mili Dubrovniče!

Zdravo da si, slavni slavski grade!
Duh moj trepti sad po tvome licu,
Objeručke grli tvoje zgrade
I na licu lije ti suzicu.
Tvoja Vila, s kojom se poznade,
Prijatno mu podaje ručicu,
Ter ga vodi i tanko mu kaže
Što i kako, a on pjesmu slaže.

O moj grade slavni i premili!
Dvapat sam te samo pohodio,
Ali stoput srce mi rascvili
Uspomenom tvoj udes nemio.
Rim i Aten što su svojim bili,
To si i ti nami negda bio:

Jesi l' sad još na pol ono barem?
Reć ne mogu, jer si suzu tarem.

Ti si knjiga čovječjeg udesa
Preda mnome širom otvorena.
'Stalne sreće ne trpe nebesa.'
To ja čitam iz svakog kamena
Razvaljenih tvojijeh uresa,
Tužno čitam, ali istog trena
I veselo kliknem: U tih hridi'
Bar se našoj trag prošasti vidi!

Jer je naša prošast bez obraza,
Jednolična pustara velika:
U njoj nigdje sačuvanih staza
Našem svijetu, nigdje spomenika,
Ti jedini - zelena oaza -
U pustoši toj si naša dika,
Ter na tebi jedinom počine,
Trudni putnik koji onud gine.

Ti si bio, to nam povjest piše,
Da si bio, tužno uviđamo:
Tko te gleda, za tobom uzdiše,
Tko te traži, obraća se tamo,
Gdje si bio, što sad nijesi više.
Što si bio, to si sad nam samo.
Bio si čestit, mogućan i slavan,
Sad s' pokojnik samo obožavan.

Bio si čestit ispod svoje glave,
Zemlje sretnik a ljubimac Boga;
Trista plavah stijege tvoje slave
I bogatstva razvijahu tvoga,
Da mletački nenavidno lave
Gledaše te kroz stoljeća mnoga,
I ne mogav silom, htje na varku
Podložiti te stokrat svome Marku.

U dvorih si udomljavao Vile,
Slavske Vile, sirote prognane;
One bi ti kuće polazile
I na pragu sred djece sazvane
Miloj djeci pjesme izvodile,
A međ djecom duše izabrane

Planule bi i uz gusle vrle
Sačinjale pjesni neumrle.

Kad pod suncem tako jasno sreće
Ti cvjetaše u najljepšem cvijetu,
Kad iz tvoga perivoja veće
Duh mirisa treptaše po svijetu:
Tada potres sve najednoć cvijeće
S tebe strese - ah na vječnu štetu:
Ojadio si do korijena tada,
A poslije si cvijetao malo kada.

A za ovim gorje nego ovo
Zlo te snađe po zlokobnu času;
Stoput gorje, jer bijaše novo,
A ko dobro najveće na glasu:
Ono crno sjeme Lojolovo
I po tvojoj zemljici se rasu,
I rodi ti jadom i čemerom
Stoput većom nego potres mjerom.

Ah, raku si sam iskopao sebi,
Kad si primio tu nebesku pčelu;
Koja medom laskajuć se tebi,
A zujeći u potajnom djelu,
Tvoje djece mozak upotrijebi,
Da ti bude otrov zdravom tijelu.
U djeci si po njoj izrod steko,
A sreću si rinuo nadaleko.

Preporučaj djecu izrođenu,
Pod krila ju primi slavskog duha,
Ter joj ogrij krvcu oleđenu,
Zavikni joj na obadva uha:
Da je vrijeme slavskom sad vremenu,
Da Slavjanin bez slavjanskog kruha
Gladan uvijek siromah će biti -
Tuđi hljebac malo kog nasiti!

Kad ti djeca budu Slavjanići,
Kada Giorgi, Gondola i drugi
Opet budu Gjorgjić, Gundulići,
Tad će i tvojoj kraj prispjeti tugi;
Tmine će se iznad tebe dići
I vidjet ćeš u slavjanskoj dugi

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Naviješteno nove sreće doba -
Bez slavjanstva neš ustati iz groba!"

POZDRAV DOMOVINI

Zdravo da si, domovino mila,
Moja majko, zdravo, zdravo bila!
Pozdravlja te vjeran sinak tvoj.
Iza duga, teška putovanja
Tvome licu on se opet klanja
I pruža ti vrući cjelov svoj.

Primi, majko, primi cjelov rado,
Vjeruj, nikom takvoga ne dadoh,
Nit ću dati u životu svom.
Ljubav kojom ovaj cjelov zbori,
Bez takmaca uzorito gori,
Gori samo na oltaru tvom.

Mila zemljo! Da te k svojim grudim
Pritisnuti mogu, kako žudim,
Zagrlit te oj da imam vlast!
Srce bi ti izjavio bilom
Neizrečnu, na tvom kritu milom
Kuju sada opet kušam, slast.

Oj sretna se ćutim, opet sretna,
Kao sužanj iza dugoljetna
Tamnovanja kad stupi na zrak;
Kao brodar izgubljen na moru,
Otimajuć život svoj ponoru,
Kad ugleda bliza žala trak.

Kroz suze te gledam od radosti,
Ne mogu se nagledati dosti.
Željna duša rastopljena sva
Razlijeva se po licu tvojemu,
Sve milujuć - mila si u svemu,
Majko onom koj' te ljubiti zna.

Prođoh svijeta na sve četir strane,
Vidjeh kraje toli opjevane
Kojim slava do nebesa vri,
Svi su lijepi u svojem resu,
Svi su lijepi, al svi skupa nijesu,
Što si, majko, meni samo ti.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Ti si meni sve što zovem svojim,
Sve što ljubim, sve što željom gojim,
I bit ćeš mi kroz danaka broj
Koje mi je sudba odredila. -
Zdravo, zdravo, domovino mila,
Pozdravlja te vjeran sinak tvoj!

RUŽA I LJUBICA

Tužila se ljubica
Posestrimi ruži:
"Blago tebi sestrice
Na visokom busu,
Teško meni siroti
U travici niskoj,
Oko tebe lepiri
Svoje kolo vode,
Oko mene gušteri
Leže i prohode.
U tvom busu ptičice
Svoja gnijezda vijū,
U mom busu pauci
Svoju pređu predu.
Tvoje lice rumeno
Nježne pčele ljube,
Moje lice žalosno
Gnjusni kukci grde.
Tebe u vrtu gospodskom
Svako oko gleda,
Za mene u šikari
Nitko ni ne znade." -
"Posestrimo ljubice",
Ruža odgovara,
"Ti u travi sazriješ
Do sjemena tvoga,
Ja u cvijetu najljepšem
Otrgnuta svehnem." -
Nij' čestitog života
Do čestite smrti!

DVIJE PTICE

Zabludila morska ptica
U daljine kopne zemlje
I susrela kosovicu,
Gdje u gaju slatko pjeva.
"Kako možeš pjevat tužna
U pustinji ovoj suhoj,
Gdje ni kapi vode ne ima?" -
"Pjevahu i moji stari
U istome ovom gaju. "" -
Domovina kakva bila,
Rođenom je sinku mila.

ROĐENE SESTRICE

O mladosti nezasitno gladna,
O starosti zasićeno jedna!
Sve što vas i razlikuje lice,
Opet ste si rođene sestrice.
K jednom poslu ruke si davate,
Objedvije se djecom zabavljate.
Jedna s čedom na rukama hodi,
Druga čedo za ruku pak vodi.
Što je starost neg djetinjstvo, bože,
Svega željno što dostić ne može;
A djetinjstvo nije l' starost prava
Koja bdijuć od nemoći spava?

**PJESME OBJAVLJENE
U ČASOPISIMA**

(Izbor)

TOMI BLAŽKU

(Umr'o 21. veljače 1846.)

Smrt noseći u bolnih si grudih
Život ovaj bio ti nagorak,
A ti njemu nemio pastorak,
Bježeći mu i bježan od ljudi.

Noću samo vila se usudi
Zakucat ti katkad na prozorak,
Da na kratak tebe razgovorak
Miloj kojoj pjesmici probudi.

Al tim više srcu ponajveća
Godila ti ljubav ovog svijeta,
K milom rodu ona ljubav sveta;

U nje plamu sijevkala ti sreća,
I u njem ti život, sreća mala,
Ko drag kamen izgorje bez kala!

SITNICE

Nekomu zločestom pjesniku

Ti Pegazu svome
Vijek uzdižeš glavu;
Sve badava, brate, -
On misli na travu.

Nekom oholniku

Nad svijet glavu uzdižeš gizdavo,
Oholiš se plemenitim rodom;
To je sasvim po prirodi pravo:
Prazne tikve drže se nad vodom!

(g. 1851.)

VATROSLAVU LISINSKOMU

(Umr'o 31. svibnja 1854.)

Gustama si narodnim sasvime
Sprovodio pjesmu nam po domu,
Ugodio duhu narodnomu
I rodu nam omilio time.

I narodne tebe ruke prime,
I grle te u naručju svomu,
I pljeskaju k djelu ti svakomu;
Ali s tebe bremena ne snime.

Svakojaka nevolja te shara,
I prosjakom skoro ti preminu.
O moj rode, na tom vrijednom sinu

Ti sagriješi s navadna nemara.
Slava njemu, uz sve jade svoje
Da ti ipak vjeran ostao je!

POŽELJENI KRAJ

U daljinu misao leti,
Tamo joj se viđa kraj,
Gdje vječnim cvati cvijeti
Zemlje lice kao raj.

Tamo neba topla njedra
Diže samo blagi da',
A s čela mu uvijek vedra
Nasmijeh blagog sunca sja.

Tamo žitkim srebrom poji
Voda svoja vrela svud,
A po gorah zvjerad goji
Ublaženu samo ćud.

Tamo pojuć traju ptice
Neprestano sretan čas,
A s gusalah, s tamburice
Zveči uvijek veseo glas.

Tamo mir i ljubav svraća
Kolo u jedno cio svijet,
Svi su ljudi tamo braća,
Svima jedan duh je svet.

Tamo stoji i kućarica
Usred bašće stanak prost.
Uska, niska kolibica,
Ali za dva srca dost.

Gdje je staza do tog kraja,
Do blaženstva toga gdje? -
Ah na zemlji ne ima raja,
Želja za njim to je sve! -

Neven, 1856., br. 1.

SMRT

U svesilju ti sila najjača,
U svemijanju ti stalnost jedina,
Zapad svijeta, istok njegva plača,
Usađena u vječnost istina,
Jedinica od postanka svog;
Ti vladajuć u Tvorčevo ime
Vlast vrhovna svud si i nad svime,
A nad tobom vječnost samo - bog!

Neizmjernost snuje ti krajine:
Nema kruge i pljevice gumna,
Glibe mora i gora visine,
Sitna mrava i čovjeka umna,
Sve obimlje tvoga srpa mah,
Svi stvorovi, svi su tvoje roblje,
Svi prostori samo tvoje groblje,
U svemiru svud tvoj mori dah!

Sred vječnosti stojiš i obaraš
Vijek joj tajni u vjekove nijeme,
Snebivanjem bića tako stvaraš
Njojzi tečaj, umrlijem vrijeme.
Sve što tonu u prošasti sjen,
Sve što biva trenom bivajućim,
Sve što trenom biti će budućim,
Bješe, biva, biti će tvoj plijen.

Otkad vijek svoj priroda vije,
Mračni kroz nju svud i sjena tvoja;
Gdje joj godijer koja klica klije,
Gdje joj život rađa muka koja,
Tu i zamet zameće se tvoj:
Životvornog lica joj svjetline
Naličje si tamno s kojeg gine
Opet život svakog ploda njoj.

Nada svim si ljudstvom razavila
Crni čador svoga nadstojanja,
Pod njim s' ori napor ljudskih sila,
S težnje spasa, s želje uzdržanja
Čovjek vijekom s tobom bije boj;
Ah, bori se kraće ili dužje,

Da najposlije položi oružje
I žićem ti plati harač svoj.

Samo s tvoje nesmiljene ćudi
Poznaju te zemlje ove djeca;
Ljudski jauk otkad plaću ljudi,
Cvijel živinâ otkad vaj im jeca,
Glas prirode svaki, čil i loš,
K tebi vapi, moli milosrđe,
A ti tvrda, ko što kamen tvrd je,
Smilila se nikad nijesi još.

Stazom zvanja kojom bog te zovnu,
Mirno, hladno stupaš kroz sve vijeke:
Sada trneš zvijezdu pravjekovnu,
Sad iskricu prosinulu teke;
Sad obaraš glavu, svijetli dom
Silna duha, cijelom svijetu kobna,
A sad crvka nevidivo drobna,
Nepoznata u bezimlju svom.

Uvijek ista otkad svijet te pozna,
Svuda ista kud god svijet se stere,
Bez razlike svuda uvijek grozna,
I u grozi nemjenjive mjere,
Svuda uvijek preda tobom strah,
Oko tebe mrvež, razvaline,
Uđe, truplje, kosti i stvine,
A za tobom pepeo sam i prah!

Što si kad si okrutnica toli?
Čemu porod kad si crv u njemu?
Čemu život kad tobom doboli?
Čemu sav svijet? Zar da sav u svemu
Samo bude tvojoj žetvi sâd?
Tko bi znao na to odgovora,
Izmeđ Tvorca i njegovih stvora,
Tko bi reko da ti pozna sklad?

Nedokučnost biće ti sakriva,
Duh u misli moru kao ronac
Tumarajuć samo o njem sniva,
Tražeć tebi uzrok, cilj i konac,
Nađe samo slutnje biser taj:
Ti da jesi prijelaz samo bića

Petar Preradović: Izabrane pjesme

S ovog svijeta i na njemu žića
U življenja drugog tajni kraj.

Što si godijer, iz onog si ruke
Koji svjetla po nebesih rasu,
Teno sjaju i uče neuke
Dobra oca svijetli stvori da su;
Dobrotu mu svaka živa stvar
U dokazih bez broja razlaže,
Dobrotu mu svako djelo kaže,
Dobar bit ćeš i ti njegov dar!

Neven, 1856, br. 4.

RODU O JEZIKU

Die Wahre Heimat ist eigentlich die Sprache.

W. v. Humboldt

O jeziku, rode, da ti pojem,
O jeziku milom tvom i mojem!
O preslatkom glasu onom
U kome te mile majke
Usnivahu slatke bajke,
Koga šaptom i romonom
Duši ti se svijest probudi,
Te ti spozna i uvidje
Da ti bolje nije nigdje
Do na tvoje majke grudih!

Po njemu te svijet poznaje živa,
Na njem ti se budućnost osniva,
Zato uvijek k njemu teži,
U njegovo jato hrli,
Oko njega mi se grli
I u čvrsto kolo veži,
Pa ti neće vremeniti
Burni trijesi da nahude;
Po jeziku dok te bude,
I glavom će tebe biti!

Ljubi si ga, rode, iznad svega,
U njem živi, umiraj za njega!
U njem sve si blago slaviš
Što ti osta od starine,
Nemaš ljepše ni baštine
Potomstvu si da ostaviš.
Alem-kamen on ti budi
Kog da čuvaš kao oko,
Kog da braniš kao soko,
Komu da si vjeran svudi.

Svaka zvijezda svojim svjetlom sijeva,
Svaka ptica svojim glasom spijeva,
Ti jezikom svojim zbori!
Slatkim glasom materinim
Odlikuj se među inim!
Bog bo mili s njim te stvori,
Njim da budeš svoj svojemu,
Njim da srcu odolijevaš,
Njim da plačeš i popijevaš,
I njim da se moliš njemu!

Tuđ tuđinu, tebi tvoj doliči,
Tuđi poštu, a svojim se diči!
Dičiti se možeš njime:
Njim carevi carevahu,
Njim kraljevi kraljevahu,
Slavne mu je loze ime,
Slavan puk ga svojim zove,
I dok bude slavi vijeka,
Bit će i on njojzi jeka
Od vjekova u vjekove!

Od Stambula grada do Kotora,
Od Crnoga do jadranskog mora
Njegovu carstvu prostor puče.
Tuj po gorah i dolinah
Preko devet pokrajina
Svud ga majke djecu uče;
Sokolova, sokolića
Njegovijeh gnijezdo tu je,
Svuda tud se pjevat čuje
Pjesan Marka Kraljevića!

Junačkim glasom u njem poje
Junak narod uspomene svoje.
Uz gusle se u njem ore
Kroz sve vijeke nam doli
Sve radosti i sve boli
Našeg svijeta - pjesni tvore
Utrnulih naših plama,
Osvjetlanih naših lica,
Sva je naša povjesnica
Velik samo zbor pjesama!

On ti svakoj tuzi i radosti,
On ti duše cijeloj nutrnosti

Jedin pravi tumač biva.
U njem ti se žalost topi
Da ti suza lice škropi,
U njem s čuvstva radostiva
Tvoje srce vatrom gori,
U njem samo potpunoma
Ljubav milog tvoga doma
Jasno, krasno tebi zbori.

Ljub' si, rode, jezik iznad svega,
U njem živi, umiraj za njega!
Po njemu si sve što jesi:
Svoje tijelo, udo svijeta,
Bus posebnog svog cvijeta
U naroda silnoj smjesi,
Bez njega si bez imena,
Bez djedova, bez unuka,
U pošasti, sjena puka,
Ubuduće niti sjena!

Danica, 1860.

MLADO LJETO

(1861.)

Opet jedna u vječnost prekanu
Svijetu kaplja tekućeg vremena.
Staro minu, novo ljeto svanu;
Novom pozdrav, starom uspomena!

Sretno bilo svakom', komu granu
Ovo doba novoga imena;
Sretno bilo, zavilo mu ranu,
Donijelo mu radosnijeh promjena!

I donijet će svakom koji znade
Hvalom primit što Bog mili daje,
Koji znade zaklonit si luku,

Te mu strastih bura nije kadra
Željam toli prenapeti jadra,
Da se dignu nad Božju odluku.

Leptir, 1861.

NEPOJAMNOST BOGA

Tko da pojmi, Bože, mudrost tvoju,
Kojom ravnaš sijasete svijeta;
Kojom daješ svakom stazu svoju,
Njom hodeći drugom da ne smeta!

Tko da pojmi neizmjernost, koju
Zauzimiješ, u kojoj raspeta
Po stvorovah silnome bezbroju
Tvoja moć je, tvoja ljubav sveta!

Tko da pojmi i ostala mnoga
Čudesna ti sile i pameti!
Ljudski razum oko duha tvoga

Kao lepir oko svjetla leti,
Snebiti se držitostju može,
Al pojmiti tebe nikad, Bože!

Leptir, 1861.

PRIZNANJE

Teci, dušo, Božje vrelo, teci
U zahvalnost Boga previšnjega,
Stvorovah mu pridruži se jeci,
Koj' se njemu svud odzivlju š njega!

Hvale glasom priznaj mu i reci:
I ja, Bože, tvoja sam biljega,
Sitna kaplja krijesnica u rijeci
Tvoga svjetla vijekom tekućega!

Po tebi sam tvog obraza slika,
Posestrima tvojijeh duhova,
Po tebi sam divna i velika

Tvorna sila umnijeh tvorova;
Po tebi sam zemskih stvorah dika,
Neumrla iznimka njihova!

Leptir, 1861.

HRVATI DALMATINOM

Braćo mila, braćo draga,
Eto zgode, eto sreće,
Koja možda tako skoro
Desiti se opet neće!

Dijeliše nas dosad vijeci,
Sad nas združiti može danak.
Na junačke noge braćo!
Amo k nama na sastanak!

Srca Vam nasusret trepte.
A na mahu ruke stoje;
Amo braćo, amo k nama
U naručaj braće svoje!

Blago svomu kod svojega
Po okrilju i zadrugi,
Teško svakom kod tuđega
Po nehajstvu i porugi.

Tumaraste dosad bijedno,
Ne znadoste kuda, s kime;
Uz nas ćete znati kuda,
Kud narodni duh - za njime!

Dosad b'jaste tuđi kmeti
U svojijeh perivoji',
Uz nas bit ćete gospodari
Po pravici, u svom svoji.

Po ocu smo i po majci
Iste krvi i naravi,
Lijepo će nam bit u slozi
I bratinskoj u ljubavi.

U slozi je ljudska sila,
U ljubavi Božja, veća,
U združenju obijeh pako
Svakom društvu svaka sreća.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Ne dajte se zaslijepiti
Od tuđinah izdajicah,
Njima nij' do Vašijeh pravah,
Već svojijeh do krivicah.

Ne dajte se zaglušiti
Od njihovog tobož vaja;
To je onaj turski jauk
Kad se kani spasit raja.

Ne gledajte, ne slušajte
Ni nalijevo, ni nadesno,
Već upravnim pravcem srca
K nama polje na udesno!

Otvoreno divno polje!
Dalek izgled u budućnost!
Po njem sjajno prostire se
Našoj sreći sva mogućnost!

Naše gore list, 1861., br. 2.

MOLITVA

Oče dobri, Bože svemogući!
U kojega svetoj ruci
Sva su carstva, svi su puci,
K tebi dižem duh svoj - uzdišući,

I molitvom vrućom zaodijevam
Najmilije blago sebi,
Preporučam, Bože, tebi
Rod svoj mili kog ti glasom pjevam.

Sretan sin sam s toga roditelj!
Srcu svoje da odoli,
Sin ti se za oca moli,
Usrećenik za usrećitelja!

On je trunak u svijetu tvojemu,
Ali tvoja milost sjaje
Na sve stvore, u sve kraje;
O smiluj se, Bože, ti i njemu!

Među svijetom, koj' mu život tare,
I staro bi, da uzmože,
Okrijepi ga, jaki Bože
Da nadživi dušmane si stare!

Sve što plodna tvoja ruka sije,
To i raste, lista, cvati;
Cvijet i njemu ne uskrati,
Jer cvjetao još dosada nije!

Krvcu lije uvijek za druge,
A plaća mu uvijek tužna!
Pravda mu je mnogo dužna,
Pravedniče, ti joj vraćaj dugel!

Vrijeme teče; sudba budućega
Lice skriva još u tmine;
Daj, koprenu kada skine,
Da sunašcem prosine na njega!

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Ako l' pako nezgode ga smute,
Te mu i nade luč ugasne,
Uzdrži mu zvijezde jasne:
Vjernost sebi, pouzdanje u te!

JEZIK RODA MOGA

Kao vječno more sinje
U kretu si gipkom, lakom,
Podaje se dahu svakom,
I mreška se i propinje,
(Kakva moć je vjetra koga) -
Zuji, zveči, zvoni, zvuči,
Šumi, grmi, tutnji, huči -
To je jezik roda moga!

Koliko se hvale puci
Svaki svojim tobož slavnim,
Kad ih s njime divnim sravnim,
To su meni mrtvi zvuci;
Nijesu srcu sladost medna,
Nit su duhu krilna sila,
Nit bukne kroz sva bila,
Ko što njegov riječca jedna!

Sile mu je glas olujne,
Njemu riječi te se ore,
Kao munje kad se bore,
A ko vali rijeke bujne,
Provaljuju kroz sve uze,
Listom dižu srca, duše,
I sobom ih tamo ruše
Kud im struja tečaj uze.

Molitve su kada silom
Uzneseni u mah diže,
On uznosom nebo stiže
I omili bogu milom;
Jer mu tad je krotka sila,
Sladost nježna, vatra sveta,
S kojih ocu od djeteta
Jedino je molba mila.

Tuga, žalost, bol i muka
Sa vajom si i lelekom
Na njem ječe živom jekom;
Kad zacvili il zakuka
Koje slasti miloj sjeni,
Udesa li crnoj stopi,

U suze ti ćut rastopi,
Ili ti srce okameni.

U radosti na sto strukâ
Sretnom čuvstvu izraz nađe
I lijeva ga ponajslađe
U miline svoga zvuka,
Probuđuje sve duhove
Dobre volje, blage ćudi,
Širi ruke, širi grudi
I u kolo ljubav zove.

Slavulj-pticu slušaj sitnu
Kad zahladi ljetno veče,
Kako njojzi glasak teče
Na ugodu nedohitnu;
To je njegva nježnost prava
U glasila drugoj slici -
Otkud ime slavulj-ptici,
Njegovom glasu otud slava.

Ljubu pitam: je li moja -
A ona mi slatkom riječi
Svake sumnje sjen prepriječi
Veleć: Tvoja, uvijek tvoja!
O ta radost prevelika
Još se većom meni čini
Po sladosti i milini
Premiloga mog jezika!

Njime milim, krasnim zato
I odijevam svoje pjesme.
Oj! spjevi su njemu česme
S kojih teče obilato
I put neba silno štrca,
A odozgo rosom blagom
Po rodu se siplje dragom,
I uvela krijepi srca.

Oj! roda mi slavni glase,
Razliježi se na sve strane
Zemlje tobom opjevane
I ushićuj srca za se!
Grozno kao s božje trube
Uvjeri ih tvrdom vjerom

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Da tu vrijede samo mjerom
Kom po tebi dom svoj ljube!

Naše gore list, 1862.

STARAC KLESAR

U prastaroj kamenari
Starac sjedi sjedobradi,
Rukovodi zanat stari:
Reže, dube, struže, gladi,
Neprestano uvijek radi,
A što radi, ne pokvari.

Oko njega na gomile
Leži blago svake struke,
Leže sredstva svake muke,
Leže znaci svake sile;
Pluzi, brane, srpi, grablje,
Malji, kliješte, noži, šila,
Topi, puške, koplja, sablje,
Dlijeta, pile i šestari;
Vesla, sidra i kormila;
Kisti, pera, kolobari;
Stijezi, grbi, žezla, krune;
Mitre, štapi, čisla, krsti;
Javor-gusle još bez strune;
A i zvijezde svakog reda,
A i vijenci svake vrsti,
I kolijevke još bez čeda,
I ljesovi još bez mrca,
I kopovi još bez srca -
Od ubjela bjelodano
Sve potanko izdjelano.
Kamenari usred srijede
Baklja gori luči blijede,
Rasvjetljuje to prostorje,
Bjeljim čini bijelo tvorje.

K starcu čeljad sveder vrvi
Sa svih strana ovog svijeta
Objeg spola, svake krvi,
Zrele dobe, mladih ljeta,
Zdravo, bolno, umno, ludo,
Sretno bijedno, dobro, hudo;
Pojedince, četimice,
Leti, trči, hramlje, plazi,
Željno k njemu sve dolazi,
Klanja mu se do zemljice.

Oko starca svijet se zbija,
Izabire svatko sebi
Što mu valja po potrebi
Il po želji što mu prija.
Silan ogled tu je stvari,
Ispit, pokus, premetanje,
Vika, buka, natjecanje,
Jagma, stiska - sajam stari:
Ali starac ne pazari.
Studen, stvrdnut ko iz leda
Mirno sjedi, rad svoj radi,
Niti sluša, niti gleda
Komešanje te čeljadi.
Samo katkad digne vjeđe,
Okom mahne, sakup prijeđe.
Migne amo, migne tamo,
Svijetu dare ponaznači,
Al po svojoj volji samo.
Zalud molbe, žalbe, plači,
Zalud kletve i zdvojenja:
Što odluči, to ne mijenja.

Koji sretni te radosni,
Koji bijedni te žalosni
Darenici odlaze
Svaki s' svojim kamen-darom,
Stazom novom ili starom
Širom zemlje prostor gaze.
Al taj kamen tvar je huda:
Svakim časom više tešća,
Nosioce stoji truda,
Stoji znoja sve to žešća,
Malakše im sila pusta
Svakim krokom ispod njega,
Naposljedku svaki susta,
K zemlji kamen pritisne ga.
Površajem zemlje cijele
Kamen-kipi svud se bijele,
Kraj bilježe putnom vaju,
Gdje putnici počivaju.
Vječnost to je kamenara,
Božja Provid luč u srijedi,
Ljudski udes starac sijedi,
Od kamena mnoštvo dara
To su sudbe i sudbine
Ljudskoj sreći ili bijedi

Petar Preradović: Izabrane pjesme

S koje svaki put svoj slijedi,
Putujući svaki gine
Dok u grobu ne počine!

1862.

HRVAT ILI SRBIN

(Nekom prijatelju)

Ti se na me središ, mili pobratime,
Veliš: "Srbin jesi, srpsko imaš ime,
Tvoji pradjedovi svi su Srblji bili,
Na Kosovu polju morda krvcu lili,
A ti, njihov unuk, za Srblje ne mariš,
Već se u Hrvatsku pokvarenu kvariš!"
Tvoj me ukor, pobre, tišti odveć jako,
I da nijesam vojnik, pod tiskom bih plako;
Al ovako, znadeš, lake su mi misli,
I popuštam ondje gdje bi drugi stisli.
Izvan, ako hoćeš da se porvamo,
A ti sedlaj noge ter dojaši amo,
Ustanovi mjesto, vrijeme i drugara,
Pa ćemo raspačat što nam srce para,
A u cijelom svijetu neka spomen bude,
Da su do dva brata bili dvije lude.

SUHO DRVO

I

Oj ti moje milo drvo!
Zeleno si bilo prvo,
A uvelo jaoh sad!
Zar ti ne bi tlo po ćudi,
Il ti žega, mraz nahudi,
Otkud li ti dođe jad?

Posadih te i uzgojih
Mnogim trudom ruku svojih,
Posvetih ti mnogi čas;
Sve napretkom tvojim tekuć
Ja odrastoh, tako rekuć,
Uz tvoj vitki stas.

U hladu ti mnogi mio
Ljetni san sam probavio
I snivao slatko tu;
Sad kroz grane osušene
Peče sunce svud na mene,
Na oko mi ne da snu.

Na te bi mi dosad ptice
Na pjevanje pjevačice
I na noćaj znale doć;
Sad ni jedne više nema,
Da tu pjeva ili drijema,
Pusto si mi dan i noć.

Da te natkrit ja pohitim,
Od sunca te da zaštitim
I od svakog vjetra zlog,
Bi l' se time tvoje milo
Povratilo zelenilo,
Bi li dao dobri bog?!

Suzami te da zalijevam,
Srdašcem te da ogrijevam,
Da cjelova dam ti sto,
Bi li, moje milo drvce,

Da ti dadem svoje krvce,
Bi l' pomoglo tebi to?!

Oj zaludu ja se mučim,
Da ti lijeka još dokučim
I produžim mio vijek!
Gdje smrt svojim žalcem bocne,
Tu pomoći sve su docne,
Tu je samo zemlja lijek!

Skoro, možda preko noći,
Nemilom te svojom moći
Oborit će vjetar hud,
Pa ti ode, ode slatka
Ugoda mi bez povratka,
Ode s tobom sav moj trud!

Zatim malo još vremena,
Pa ti neće bit spomena,
A ni meni možda već,
U postelju hladna groba
Skupa ćemo možda oba,
Da spavamo, skupa leć.

II

Zašto crne misli tako
Zauzimlju duh nam lako,
Kad nam gine mila stvar?
Zašto tvarna svaka ljepost,
Zašto tvari krhka krepost
Tolik ima za nas čar?

Kad vidimo svakog danku
Da tu nema ništ opstanka,
Da dolazi svemu kraj,
Zašto veće ne viknusmo
Na svijetu otkad tu smo,
Na prirodni zakon taj?

Zato jerbo kao mravi
Puzavci smo ovdje pravi
Na površnu samo tlu,

Kojim svijet je tlo kud plaze,
Te što na njem ne nalaze,
Toga ne ima za njih tu.

U zemaljskom svome nizu
Naučni smo samo blizu,
Daleko nam ne ide gled;
Stoga nać se ne umimo,
Nit si život da smjestimo
U pravi mu viši red.

Smijemo se mi djetetu,
Kad igračke plače štetu
I uzdahnut znamo tad:
Oj mladost, oj ludosti,
Radi kakve ništavosti
U tolik se daješ jad!

S našim plačem isto ti je:
Viši mu se razbor smije
I kukavce žali nas,
Da po umu toli plitkom
Ništetnijem za gubitkom
U nebo nam vapi glas.

Oj čovječe, mučeniče,
Šta ti mukâ ne poniče,
S kratkog samo vida tvog!
Da si možeš pregledati
Vas imetak prebogati
Što ti ga je dao bog:

Gavanom bi vidio se,
Kom vjekovi diljem nose
Blago u skut jedan sve;
U tom ćeš naći skutu
Što vremenom na svom putu
Poizgubi kadšto gdje!

Jerbo ništa i nikada
S božjeg svijeta ne propada,
Već promjenom ima tijek
K napretku si daljem samo,
Da sve ljepše bude tamo,
Gdje je svemu vječit vijek!

PJESME SLADOGORKE

1.

Bi li, dušo, meni cvijetak dala,
Što ga носиš na njedarcu svome?
Da mi dadeš, ja bih reko: hvala,
I još bih te poljubio k tome.

"Ovaj cvijetak ne vrijedi toliko
Da za njega ti mene poljubiš,
Tvoj je cjelov blago preveliko,
Neću da ga ispod cijene gubiš."

Neka, dušo, da ja cjelov gubim,
I gubiti katkad nam je milo,
Daj da tebe ja samo poljubim,
A to makar i badava bilo!

2.

Tvoj se golub nježno, umiljato
Sve na tvoja njedarca privija,
A ti njega jošte gladiš za to,
Kao da ti ta smionost prija.

Daj da njega ja zamijenit mogu,
Ja ću biti čedniji sto puta,
Među neću prekoračit strogu,
Nit mi oko neće da zaluta.

"Skrb za tvoju čednost to mi brani,
Jer ti oko sve nekako vreba,
A kud oko, tud i želja kani,
To je narav u svakog jastreba!"

3.

Dođi k meni, sunce moga vijeka,
U tebi mi jedina utjeha,
Ti jedina možeš dat mi lijeka
Koga drugdje tražim bez uspjeha.

Ljuta rana još od prekolani
Na lijevoj me strani eto kolje,
Da mi dođeš priviti se strani,
Mislim odmah bilo bi mi bolje.

"Žao mi je tvoje lijeve strane,
Al zajedno i tješim se lako:
Vrijeme liječi sve na svijetu rane,
Dok ja dođem, zarast će svakako."

4.

Ti bosiljak kraj dvora si sadiš,
Te njime ti sve miriše dvori,
Kao da ih mirodijom kadiš
Što na suncu istočnome zori.

Da je meni tim mirisom biti,
Oko tebe treptjet svejednako,
Miloduhom tebe opojiti,
Ugodnikom bio bih ti tako,

Pa ti ne bi više mogla reći,
Ko što sada, da sam pasja para.
"Al bih rekla, promjenu čuteći:
Da bosiljak nečim zaudara."

ONOJI!

Onoj kojoj blagi slučaj
Mene svrati u naručaj,
Kad na putu noću tamnom
Putovahu tuge sa mnom.

Onoj kojoj sretno pođe
Za ručicom bijelom, milom,
Udomit me opet ođe,
Gdje već bijah samo silom.

Onoj kojoj božja milost
Vlast podijeli anđela si,
Te pomiriv meni bilost
I budućnost svu mi spasi.

Onoj koje tople ćuti
Otkravljaju srce moje,
Te mi jadno opet sluti
Da je ljepše bit udvoje.

Onoj kojoj sav iolak,
Što još imam ovdje bića,
Želim dati na ispolak,
Za njezina polak žića.

Onoj kojoj na koljena
Spustit želim trudnu glavu,
Kad mi klone bremena
I ponikne k vječnom spavu.

Onoj koju ljubim, štujem,
Uz koju si nebo snujem
Na tom svijetu, paklu svojem,
Onoj ovu pjesmu pojem!

Glasonoša, 1865.

SLAVJANSTVU

Skidam kapu i do crne klanjam ti se zemlje,
Stupiv na tvoj vidik, na čudovilo čitava svijeta,
O veliko, silno, preslavno, svemožno Slavjanstvo!
Duh mi trepti ushitom i silno raskriljuje krila
I smionim okom hvata se neba visoko,
Hoće da tebi na čast visoko danas poleti.
Ali gdje mi je glas dorastao tvome na svijetu,
Gdje li mi gusle prema tebi jake da mi ne puknu,
Kad mi spjev, munjom usplamtiv tvojega žara,
Stanu grmjeti uz njih. Oj po želji da mogu,
Da ti ispredem žice iz zlata sunčanijeh zraka,
Da ih od brijega do brijega prepnem sinjeg preko mora,
A gudač sjajna da je meni nebesnica duga,
Pa kad zagudim, da mi zatutnje mora dubljine
Ogromnim šumom sila si tajnih, a vali
Gore ono mi prirode milinje da slažu,
Kojim njoj zuje povjetarca i ptičice poju,
A da sve to jekom stostruči svod mi nebesni
I opet veličajnim sve ujedinjuje skladom:
Tada bih samo, o tada jedino udesiti mogo
Pjesmu onako ko što vrijedi ti sila i slava,
Pošast i još veća budućnost! Kud ti je pukla,
O silno Slavjanstvo, pučina? Kakono more
Sali te ruka božanska zemlji u krilo, i premda
Zaljev mnogi i mnogi nakrnji tebi tuđinstvo,
Ipak još te imade toliko, da kad se iole
Samo makneš udom kojim, sva se zemlja zatrese.
Tuđin stoji svud na obalah tvojih izbuljenih oč'ju,
Skrštenih ruku i u nehvalj diveći se tebi.
S tebe jadnik strahom protrnjuje. Zašto se boji?
Oj, po tvojoj veličini mjeri mu pravedna savjest
Osvetu što ide ga za silne grijeha na tebi.
On gusarski brođaše po tebi, zastava krsta
Stijeg mu bijaše, prosvjeta cilja izlično svjetlo;
Ali jadra naduta gadnim dobiti dahom,
Krm rukom ravnata grabežljiva koristoljublja,
Mač mu veslaše, koplje diraše dna ti se, a za
Lađam sved mu plovljahu u krvi na gomile mrci,
Ah, ubjenici tvoji. Nebu je plakati bilo:
Plod si gledeći blagog truda, na polju čovječstva
Najljepši rodnoj po sreći tad, kako ga crna
Kosila kletva, a njegovanja uspjeh si gledeć
Najveći tad po broju ljudstva, kako ga divljač
Harala bijesna na uštrb vjekova; rječju - gledeći

Lik si najsličniji tad na zemlji, kako u božje
Ime bezbožnost ga trla opaka, i porad
Krsta kako na krst razapinjala narod najblaži,
Najpobožniji na svijetu. A čime krvavi
Taj si tuđinstvu vratilo zajam? Zaista krvlju!
Ali svojom junačkom mnogih u borbah azijskom
Sa divljadi kobnom koja mrakom si i ono
Malo sutonske prijetiše utrnut luči,
Što na zapadu svijetu tinjaše. Tada već shvativ
Zadaću pram veličini si velikoslavnu, nijesi
Marilo u mnogom se zgodnom osvetiti času,
Ljepša zgoda činjaše se tebi - jaku međniku
Progledaloga svijeta i slijepog - bit posrednikom
Onog, a navalam ovoga grudi junačke
Opirat štitom. I kao što tad si stajalo dvojakom
Ponosno slavom tako stojiš i sada na međi
Tih svijeta divom dorašlim zvanja na zemlji
Najvećeg: jednom dohvaćaš sa zapada rukom
Zvijezde prosvjete, drugom siplješ ih po tamnom Istoku;
Al to dika ti nije jedina; još većim
Možeš ponosom do neba dignut vitešku
Glavu. Digni ju, digni smjelo i veselo svijetu
Na ugled, nek svud ti vidi se na čelu junačkom
Svijetli cjelov kojim božja te ljubav posveti
Ovdjeka svetu si radu. Neba po neizmjernom
Prostoru zvijezdami Tvorac raspisa ljubavni zakon,
A tijekom vječnim svih naredba si kroz vječnost
Vlast joj podijeli. Namjesnicom tako mu ona
Svud i uvijek napredno radi: likuje, krasi,
Mekša i gladi, miri, kroti i pitomi,
Blaži, plemeni, sveti, upriličuje bogu
Sve božje na svijetu, - tebe odabra, ovlasti
U ljudskom pokoljenju na zemlji biti junakom,
Njojzi ljubimcem. Ah, ne dodijeva dobro na zemlji
Neba ljubimcem: nebu težaše oni, a pakla
Dugo izimat se tužnim nije moguće; te tako
I ti vjekove već mukâ nižeš na života
Nit si, na svakome udu ogromna si tijela
Sa drugojačije osjećaš se boli čovječje
Bolnim. Kolje te mržnja, sebičje i nesloga, ljuta
Kolje te zloba i jal, sve strasti krvi tuđinskom
Tvome ucijepljene zdravlju. Ta krv sveder otrovnim
Kvascem vrije u tebi, s nje buni ti se cijela
Utroba, ti trtaš, glavinjaš, posrćeš smirom,
Al ni jednim korakom stupit ipak ne propuštaš
Dalje na stazi k jedinstvu; ne k onomu koje ti
Zlobni podmeću neprestano dušmani, k onom
Jedne glave sakupnom krunom ovjenčane

Svim na silu (s krune tolike glava bi ljudska
Klonula svaka), već k onom što ga kruniti imade
Stoglava sloga uzajamnim vijencem si na volju
Svim, jer svim na sreću. Sloga je zora, naviješta
Ljubavi danak uvijek, tebi zaruđuje lice
Zdravlja rumenilom već, lice blijedo od sank
Bolnog. Već ti Krkonoše, Triglav, Tatra, Balkan i
Ural i Velebit plamte novimi Horebi
Duha božjeg opet govorećeg; već ti se Vuga,
Visla i Dunav, Vutava, Sava i Drava novimi
Sjaju Jordani, gdje se krste novorođene misli
Vijeka novoga; već ti se suza rosa svjetluca
Svud nadom utjehe blize; jutarnje ti magle
Već kažu zlatnima se slikama sjaja budućeg;
Rano vjetarce, slutnja preblaga, već ti kriocem
Svojim hladi čela i grudi, rastrešene ter ti
Misli i ćuti zgrće malo-pomalo svijesti u sakup;
Duhovi sa zadnjim sankom bore ti se, zadnjem
Srca ti otimlju se čamu, brecaš se i pružaš,
Prevraćaš se i oči tareš si, već si na mahu,
Da se probuđiš, da progledaš slogom u prekrasni
Božji danak, kojemu ljubav je sunce; oh, skoro,
Skoro će tvoji osvijestiti se puci, ustat i širit
Jedan drugome ruke, cjelivat si lice, za sreću
Pitat se i za junačko zdravlje; skoro će ljubav
Lomačom sreće presilnom buknut: ognjište
Sva široka će tvoja biti joj zemlja, gorivo
Srca tvoja svakolika; velebitan to će
Biti joj primjer donde nečuvan, neviđen na svijetu;
Svijet će vaskolik njim se zapanjit, njemu se divit,
Gledat i gledati, dok mu se struji zablješten ne poda,
S njim se u jedno ljubavi carstvo ne steče, u ono
Carstvo koje na zemlji božjim knjige proriču.
U velikom tako sustavu svijeta kretao ti si
Moćno, u vječnoj ljudskoga napretka borbi
Silan mu zatočnik kom da svi puci na zemlji
Skut ljube u harnosti čuvstvu! Ali ova dok
Tamnica zvijezda koju nazivlju sužnji joj crnom,
Dok rodiljom svih bude tugâ i nevoljâ,
Čim da imade kaznit si sužnje, nemoj da se na njojzi
Nadat priznanju; s ključeva što ih nosiš, tamničarom
Robovi njeni nazivat i mrzit će tebe; tek ona
Blažijom kad bude s ljudstva boljeg si, kad svijet joj
Progleda, razabere bistro i pravo upozna
Ustroj na zemlji nebesni, priznat će tebe i onda
Slavit dovijeka neba ključarom. Zasada samo
Mladi naraščaj tvoj listom okolo groba
Padših predsudâ hvata se kolo u jedno

Petar Preradović: Izabrane pjesme

I uz tutanj kojim udara duh vremena gromno,
Hod čovječanstvu tipareć, slave pjesan ti slaže
A i s pjesme te svijet na sve četir već strane zamnijeva.

Glasonoša, 1865.

NAŠA ZEMLJA

Zemljo naša, zemljo mila,
Slavna majko roda slavna,
Ti kolijevko starodavna,
Gdje se rađa hrabra sila
Od vjekova koja svede
Krstu brani svete međe!

Gizdava si, ponosita
Zatočnika svojih dikom,
A na užas protivnikom
Kao groblje glasovita.
Do dva svijeta što se kolju,
Mejdan dijele na tvom polju!

Preko šuma zelenica,
Između rijeka srebrenica,
Pa od mora sve do mora
Ti se stereš divnim sagom,
Ti se kitiš svakim blagom!

Žarkim suncem, modrim zrakom
Smije ti se Otac s neba,
Imaš vina, imaš hljeba,
Imaš svega srcu svakom,
Kom si mila ti u svemu,
Te sve tvoje prija njemu!

Obiluješ svakim miljem:
Milim zvukom guslo-žica,
Milom krvi ljepotica,
Cvatiš smiljem i koviljem,
I na uzor u sve glase
Oriš s divnih pjesama se!

Oj sve tvoje krasno li je
I premilo svakom sinu,
Koj' ne ljubi majku inu,
Koj' pastorkom tebi nije,
Već uz hranu tvojim kruhom
I tvojijem diše duhom!

Zato, sinci zemlje ove,
Prionimo k njojzi dolje!
To je naše sveto polje
Na koje nas život zove
Da radimo, da tvorimo,
Da se na njem proslavimo!

Stojmo čvrsto na tlu tome,
Stojmo svi u jednom kolu,
Svoju zemlju, makar голу,
Sačuvajmo rodu svome
Na njoj život da mu pravi
Tuđi korov ne zadavi!

Prah pod naših koracima
Prah slavnih nam pređa to je,
Prah Zrinjskoga i Hrvoje
I mnogijeh sličnih njima,
Budmo i mi vrijedni dosti
U njem shranit svoje kosti!

Naše gore list, 1866.

SVOJOJ SESTRJI JEDINICI

(Umrta 25. veljače 1867)

Jadna sestro, kukavice moja,
Život dakle dotuži i tebi!
Dalje ti ga nosit možno ne bi,
Na pol puta klonu sila tvoja.

Pozna ti se trag suzâ i znoja
Kud si išla u zemskoj potrebi,
Da prehraniš samo jade sebi
Od jednoga do drugoga boja.

A ti, blaga, nikom ne nahudi!
Kao da te mjesto nogu krila
Nosijahu na toj zemlji svudi,

Zemlja te je malo osjetila,
Oh i tebi ona laka budi,
Ko što ti njoj teška nijesi bila!

RADOST I MUKA PJESNIKOVA

Majka ima lijepu kćeri
Na udaju usporedo,
U njih joj je sve milinje,
Sveđ ih pazi i ogleda,
Ljubi, mazi i njeguje,
A u misli već nagađa:
Kako koja udat će se,
Jer ne dvoji ni najmanje,
Da će svijet se jagmit za nje.
To je radost sretne majke,
Ali majka uboga je,
Nema svile ni kadive,
Nema resa ni nakita,
Da bi kćerke odjenula
I pristojno izvodila
Bijelom svijetu na ugleda,
Veće mora jedna mati
Prnjami jih odijevati.
To je muka tužne majke.
Ima pjesnik lijepih misli,
I žarkijeh čustva ima,
U njih mu je sve milinje,
Sveđ ih pazi i njeguje,
Mazi, ljubi, obožava
I visoke smjere snuje:
Kako će se dopadnuti,
Kad izađu u svijet bijeli
I razviju čar svoj cijeli.
To je radost pjesnikova.
Ali pjesnik oskudjeva
Na izrazu, na odjevu
Svojim mislim, svojim čustvom.
Uzor stoji pred njim jasno,
Ali tužan ne uspijeva
Njemu riječju oblik dati,
Krpež mora u svijet slati!
To je muka pjesnikova.

Vijenac, 1869., br. 5.

BOGU

I.

O Bože silni! sićušan crvak tvoj,
Kojemu sijeva glavica s iskrice
Tvojega vječnog svjetla, otaj
Crvak miče se na slavu tebi.

Dahom mu svojim iskricu tu razsaj,
Da tebi sija on što većom ljeskom
I krijesnicom bar da bude međ
Svjetlilonoscima tvoga slavja!

Uznešen žarkom ljubavi k tebi on
Gori od želje: shvatit, obsegnut i
Pjesme si vijencem tvoje biće
Oviti; ali zemniku tužnom

Pamet se muti, um se zapanjuje
I klone miso tajnu motreći tvog
Bića tekuću kroz svu vječnost
I po beskrajnosti svud rastrtu.

Kam' godjer krene duh mu se svagdje te
Vidi i čuje, svagdje tvojim se on
Divi čudesom i u svemu
Ljubavi, mudrosti i svemoći

Pozna ti trag; sva priroda govori
O tebi glasom svojih bezbrojnih na
Udiv stvorovah, ili mukom
Kazuje na te, da jesi - svagdje!

Ti jesi!... a šta jesi?... kojim da te
Likom okruži, kako da zahvati
Ljudska te miso, kada ti se
Njoj otimlješ ko daljina oku

Na strane sve i svud? ah u zrcalu
Ljudskoga tijesnog pojma cjelovite

Slike ti nema - mjera ne mož'
Da neizmjernosti, kap da moru

Bude okvirom! Ti sve nadilaziš,
Svih preko međah ti se raširuješ,
Svih iznad stupnjah ti se dižeš,
A što o tebi u um siže nam,

To jeste ono malo, i sužnju što
Od neba silnog tijesan na prozor mu
Uze zasijeva! - Šta si umu
Ostaje tajna dovijeka; ali

U srce svako, kom' se otvaraju
Pram nebu čuvstvah cvijeti, neprestano
Sipe, ko blaga rosa, vijesti:
Kakav nam jesi, o Bože tajni!

II.

Ti jesi blag i dobar i milostan,
Ti jesi jak i mudar i pravedan,
Ti jesi svet i blažen - o ti
Jesi jednome na struku razvoj

Svijuh vrlinah! Um si nad ume sve,
Vječnik vremenah, car neizmjernosti,
Vladar udesah! Tebi nema
Para, ni druga, ni premca, niti

Takmaca: jedin ti si za sebe u
Svemiru bitnik, a sva druga bivad
Pram tebi to su praške, što tek
Tvom se na suncu vide da jesu!

Sve s tebe biva: vir si, iz koga svi
Životi teku, more, u komu se
Sve smrti tope, uzrok prvi
Svega na svijetu i cilj mu zadnji!

Ti sve razvijaš i unapređuješ
Mijenom: sve ide i prolazi, svemir

Vječni je svemijenj, ti jedini
Samo u njemu vječna si stalnost!

U vrijeme miso kamo god zaroni,
Kam' godjer prhne ona u prostoru
Svud tebe nađe, ali tebi
Iskona nigdje ni konca: vječnost

Tvojim je vijekom, vas sioni svijet
Tvojim je stanom! a u svijetu tom
Silnom ne mine časak, niti
Kapljica kane, nit listak šušne,

Nit ptica pisne, misao krene il
Srdašce kucne igdje i ikada
Bez tvoga znanja; sve bezbrojne
Stvorove svoje i sve im znake

Opstanke i sve jave života im
Imadeš ti na umu, i svim se ti
Odzivlješ ocem pravednikom,
Ljubav bo tvoja svijuh je majka!

Sva sila, sva moć svijeta ovog tvojoj
U ruci leži: njom svemogućnicom
Tvoriš i držiš i ravnaš sve
Svijete i vijeke, i njom ih mrviš!

A tu uz moć i silu, koja tvojoj
U ruci leži, ona opet ti je
I blaga svakog puna, tako
Njom i usrećuješ sve što činiš,

I sreću svu u vlasti svojoj imaš.
O ti ju vječnim milosti poplavom
Širom razlijevaš, i vaskolik
Svijet vječitim uspjehom nataplješ;

Al joj i svaku kapljicu ujedno
Na vagi pravde strogo dosuđuješ
Jedincu; ti sav svijet svojoj po
Volji udesuješ i periš i

Na boljak putiš; al slobodnoj ipak
Tim volji na put ne staješ nijednoj;
I tako ti i zlu na moru
Svijeta valovat svakom dopuštaš;

Al vali svakom sleći se moraju
Opet međ stalne obale smjera tvog
I nosit općem blagoslovu
Lađe: u tom ti višnja je mudrost!

III.

O Bože! tko da smogne iznijeti na
Vidik vrlinah tvojih svekoliko
Obilje, tko da suncu svijeta
Sve izbroji blagotvorne zrake?

Na koncu svaka pjesma umorna na
Podnožje pada tvom veličanstvu i
U skrušnji svojoj samo jošte
Tepati može moleć se tebi:

Ja samo tvoje zvučak sam milosti,
I prah je stan moj, ter povjetarce, što
Iz njega časkom dignu mene,
U nj me opeta i spusti evo.

Oprosti, Višnji, da se u tvoju ja
Zalećeh visost, vrh nedokučnosti
Odabrav svrhom sebi, da se
Omjerih tvome na neizmjerju!

Slavom se tvojom vjekovi svi ore,
Nebesa ječe njome i sunce ju
Svjetlom prijavlja suncu, a glas
Moj šta je zboru u tom svemirnom?

Što hak slabog na izdahu lahora
Uz huk vihrovah - što i praporca zvek
Uz tutanj zvonah - što i puć u
More kamečka uz šum valovah!

Vienac, 1869., br. 1.

ZVANJE SLAVJANSTVA

Božja sveta ruka rasu
Po širokom krugu zemlje
Razne puke i narode.
Po iskricu svakom dade
Svoga uma, svoje moći.
Komu dade oštroumlje,
Komu mudrost, komu blagost,
Komu jakost, komu nježnost,
A slavjanskom uz sve oto
Dade još i ljubav svoju,
Pa mu reče davajući:
"Najveći si i najjači
I raširen svud po zemlji,
Zato čuvar njoj mi budi!
Kad joj svijet se izopači,
Oštroumlje kad se smuti,
Mudrost kada precijeni se,
Jakost kada razdivlja se,
Blagost kada raspusti se,
Nježnost kada razmazi se:
Ti osvijesti, ti razbistri,
Ti ukroti, ti ublaži,
Ti okrijepi, ti uznesi,
Ti mi spasi svijet na zemlji!"

Vienac, 1869.

NIKOLI ZRINJSKOMU

I.

Junače divni! rado li pjesma se
K tvojoj uzvija slavi, ko orao
K sunašcu žarkom, al nijedna
Nje se dovinuti kadra nije.

Ni moja ova! ali i ona se
Nek čuje, glasom neka si bude i
Slabim supijev bar jošte jedan
Više u zboru tolikih pjesni.

Širom bo našoj svijet po domovini
Miloj poprima gusle i premda ga
Kukavca ovog doba bijeda
Samo na plač navraća i letek.

Ipako taruć oči i tugu si
Krijući dirka rado u žice i
Pjeva - oj pjevo on bi tebi
Pa mu i pucalo srce uz to!

II.

Kad smrt oporni Siget pokorila
I nemilom u njem poudušila
Rukom svakoji dah života,
Veselo tada uskliknu ona:

"Oj ja se mrakom danaske trostrukim
Ogrnut imam pravo, imadem i
Radost, jer junak ponajvećji
Danas se pokloni vlasti mojoj!

Tu pada mnom i ti sad u nemoći
Ljudskoj si ležiš kano svaki drugi
Na zemlji rob moj; - zdrobljen mrav si,
Prašak u prašini, ništ u ničem!

Trag tvoj sa zemlje minu, i vremena
Val, što no časkom glas nosijaše ti,
Umuknu, propast ponad tobom
Ždrijelo si sklopi i - tebe nema!

A ja koracam sad po razvalinah
I tvojih i tvog Sigeta ponosno
Dobitnicom, ja - nadživljujuć
Sve - u svemiru jedin sam život!"

Smrt tako; a duh tvoj o junačino,
Na to će svoje riješit se ljupine,
Obuć se svjetlom i uskrilit
Let si u neba visine sjajne.

A smrt zlovoljna, muklo pokunjiv se,
Zamahne kosom triput za njime, al
Ubojiti mah joj ne smaže
U neumrlosti segnut kraje.

S tog plane gnjevom sva i zakune se
Kletvom prestrašnom, tom da će plemenu
Na zemlji svaki trag zatrijeti, -
I već odavna održa riječ si.

Zatro se Zrinjskim trag, al o bane, još
Dosada glas tvoj nije i nikad, u
Sve vijeke, neće, dokle god nam
Vjekuje rod u junacih svojih!

III.

Mnogi i mnogi ljudi na glasu mru
Bez glasa ikog, smrt je života im
Dobitak vas; ti pako za smrt
Život si dobio neumrli.

Oj konca krasnog, koj se produlji u
Vječnost beskrajnu! On ti je nagradom
Sigurno za čin, koj znamenit,
Odlučan bje za budućnost našu.

I tako jest: krv tvoja prolila se
U žrtvi svetoj domu i kralju, a
S rumeni njene čitavome
Rodu zarudje se lice nadom.

Nadom postojnom; jerbo od kada o
Tvojem junaštvu obi si rogove
Polumjesec, od tada već i
Sjaj mu sreće kržljavi jednako.

Tamni i tamni on, a uz njega sve
To - ljepše sijeva zvjezdica naša, te
Naskoro otaj grb osmanski
Blistat će samo sa luči naše.

Naskoro mrcem bit će tjelesina,
Koji na noguh držat ni pomoći
Tuđe ne znadu više; past će
Ona, po zaključku past će Božjem!

Ter ljudi, Božji radci, odavna već
Grob hladan rede njemu; pri radu jih
Otom vodi duh tvoj, junače,
Taj nepomirljiv njegov protivnik.

Junače Zrinjski! ponosno narod te
Zove svojim i rado ti spomenu
Grli, penjuć po njoj se rad u
Nebo bolje si sreće na svijetu.

Već trista ljeta on te oplakuje,
A sad iz ruku smrti trgno bi te,
Da mož', silom i sto života
Dao bi tebi; jer on već sluti,

Da samo junak - duh će ga spasiti,
Duh samo onaj, što mu najjasnijom
U tebi zvijezdom za života
Svega prosinu. O slava tebi!

I tvom junaštvu slava, a blago si
Svim nama, koji tebe imamo i
Po tebi lijep svoj uzor, kako
Braniti sveder valja nam svoje!

IV.

Na grob polažem tvoj, o junače, i
Ja evo cvijeća kiticu svoga, i
Škropim obilnim suzicama ju,
Ne bi li dugo ti svježija bila.

Opijelo su već pjesme držale ti
Mnoge, i mnoga suza je kanula
Pri grobu tvom, rod naš vaskolik
Sveder uz suze pjevo je tebe;

I dok bude u nas običavalo
Potomstvo svetu namirat baštinu
Slavnih si pređa na užitak
Svome također potomstvu, i dok

Budu ju davor-glasnice pjesme, ko
Ptica selica jata, prenosile
Sa vijeka jednog vijek u drugi
Preko zabiti na svijetu, dotle

Sved bit će pjesni, biti će plača za
Tobom junakom, tebi nadiviti se
Nijedno neće doba, jerbo
Neće nijedno većjega slaviti'.

Vienac, 1869., br. 18.

SVESLAVLJE BOGA

Kada cvijetak gledam u travici,
On će reći: "Stvor sam višnjeg Boga,
I ja njegov posvećujem diti
U ponizju časak žića moga."

Na domaku zmiji otrovnici
Od straha mi ustavi se noga,
Al će ona: "I moji su psici
Samo slava Boga silenoga."

Malen potok i velika rijeka,
Hridje, drvlje, ravnice i gore
"Slava Bogu" pjevaju odvijeka.

Boga vidi, tko mu gleda stvore,
Boga čuje, tko ne će, da nijeka
Živa glasa kroz svijeta prostore.

ZMIJA

U Sahari zmija leži
Na gorućem pijesku,
I blaži se otrovnica
U sunčanom lijesku.
Nij' joj prevruć ozdo pijesak,
Niti sunce zgara;
Trebalo da si otrov skuha
Dvostrukoga žara.
Po Sahari nema puta,
Nema po njoj staze,
Po pijesku joj bestražice
Svi putnici gaze.
Ali zmija ipak sluti
Kud će proći koji,
I zasjedno tu mjestance
Ona si prisvoji.

Eto čete Beduinâ
Na brzijeh konjih,
Prah ko magla smeđožuta
Vije se oko njih.
Lete strijele prolete,
Samo jedan zaostade,
Nesreća ga srete:
Ovila se oko noge
Konju zmija ljuta,
I u bedro ujela ga
Otrovnica žuta.
Posrnuo konj i pao
S griza prebolnoga
I pada se povalio
Beduina svoga.
Gleda ovaj da se otme
Položaju hudu,
Al ujede i njega zmija -
Trudnja mu zaludu.

Na oazi nedalekoj
Zakukala žena;
Beduini vratili se
Bez supruga njena.
Skoči jedna k onoj strani,
Otkud došli oni,

Korake joj ljubav vodi,
A bojazan goni:
Ide tražit nesretnica,
I nađe si muža
Gdje se svoga uza konja
Umirući pruža.
Cikne kao pomamljena,
Nice k njemu pane,
Zagrli ga te na noge
Podizat ga stane.
Al pomoći nije njemu,
A ni njojzi više,
Od zmijina jerbo jeda
I ona izdiše.

Sa oaze za materom
Plače dijete malo,
Nenaviklo biti samo,
Za njom dotrčalo.
Dotrčalo i materi
Na grudi se svilo,
A mati si zagrlila
Svoje čedo milo.
Oj grli ga, grli, majko,
Zadnjeg ti je puta,
Jer i njega već ujela
Otrovnica ljuta.
Četiri se tijekom mrtvacu
Tuj sa zmije slože;
Što l' na svijetu jedna zmija
Zla počinut može!

Zapari se na pustari,
Krene samum vrući,
Oblačine silna pijeska
Pred sobom vijuču.
Poravnjuje stare hume
I nanosi nove,
Te zagrne svojim pijeskom
I mrtvace ove.

Mogila se sve pomalo
Nad njima napravi,
Jedin spomen kog pustara
Svojim mrtvim stavi.
A mogili savila se

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Zmija na vrhuncu,
I blaži se kao prije
U žarkome suncu.

Vienac, 1870.

BOŽE ŽIVI!

Bože živi, blagoslovi
Srdaca nam plamenište,
To hrvatsko hrvalište,
Svetu zemlju, mili dom,
Da se mladi, da se novi
Svakim miljem rodu svom!
Bože živi, blagoslovi
Svetu zemlju, mili dom!

Bože živi i sjedini
Troju zemlju jednog roda,
Tuđa radost, naša škoda
Da imala bude kraj.
Kad smo jednog oca sini
I jednu nam majku daj!
Bože živi i sjedini
Jednog roda troji kraj!

Bože živi i okrijepi
Rod naš slavni, rod naš mili,
Da odoli svakoj sili,
S kojom mu je biti boj.
Uskori mu danak lijepi
Kad će biti samo svoj!
Bože živi i okrijepi
Narod naš za svaki boj!

Bože živi i uskrili
Našu sreću dosad jadnu,
Protivnici da joj padnu,
Prijatelji steku moć.
Daj sunašcu, Bože mili,
I pred naša vrata doć!
Bože živi i uskrili
Našu sreću, našu moć!

Bože živi i raširi
Svetu vatru rodoljublja,
Svako srce budi zublja,
Svako oko budi plam,
Da s narodne svete stvari
Sav usplamti narod nam!

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Bože živi i ražari
Rodoljublja sveti plam!

Bože živi i povrati,
Što je naše, nama skoro,
Ljudska pravda vraća sporo,
A duguje dugo već.
Staru bar nam krv naplati,
Dok ne bude nova teć!
Bože živi i povrati
Nama što je naše već!

Vienac, 1870., br. 5.

BISKUPU STROSSMAYERU

Drhtnu Rim vječni, sva se zemlja lecnu
S Tvoga gromnog, s Tvog potresnoga slova -
Kako da naš svijet ne ustrepti s Tebe
Radosti silnom!

Već od trešnje te starinskoj na zgradi
Puče zid diljem, iz mračnih mu rupâ
Već lete širom nepokojne sove,
Miševi slijepi

I druga noćad, a ovoj nemani
Suprot svud prhću bjelodanke budne
Ptice međ kojim evo i pjesme mi
Tebi na slavu.

Zdravo, naš slavni, veliki junače!
S ponosom gleda na milog si sina
Zemlja nam rodna, s ponosom zove Te
Narod ljubimcem;

S ponosom sav svijet pripoznaje Tebe
Prethodnikom svog neodoljivoga
Tijeka pram stalnom, vječitom si cilju
Uzorna boljka.

Zato tutnji on na sve strane dikom
S Tebe, a mala, prezrena hrvatska,
Za koju svijet taj ni ne znaše skoro,
Sad je na glasu. -

Oj sviće nov dan! Već mu svjetla zrake
Dopiru prve ter se njimi veće
Sijevaju ljudstvu i vrhunci, glave
Veljih umova;

Magle već s dušâ padaju mnogih i
Prodire u svijet čistiji razuma
Zrak, i rudi svod nebeski mnogom se
Razborno oku.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Danu tom vjesnik zlatoustan Ti si!
Njemu su sjajne Tvoje riječi prvi
Spjev ptice râne za kojom će skoro
Slijediti druge.

A za njim žarko i sunašce granut.
Danu tom novom oj raduj se, svijete;
Al uz tu radost nama i ovu još
Zamjerit nećeš:

Sin naše zemlje njemu b'jaše slutnik,
Sin naše zemlje njemu b'jaše vjesnik,
Sin naše zemlje i do vijeka bit će
Hvaljen mu junak.

Zdravo, naš slavni, veliki junače!
S ponosom gleda na milog si sina
Zemlja nam rodna, s ponosom zove Te
Narod ljubimcem.

Vienac, 1870.

KONAC KRAJU

Polumjesec tamni smirom,
Skoro će potamnjet;
Konac kraju! svijeta širom
Skoro će mu zamnjet.

Već mrtvacem leži ono
Što života nema,
Smrtno već mu zvoni zvono,
Sprovod mu se sprema.

Već gavrani tuđi jali,
Iznad njeg se vijū;
Napali ga, raskljuvali
Rado bi, da smiju.

Oj vi strani, oj gavrani!
Ne budi vam žao:
Na svijeta je našoj strani
Otaj mrtvac pao.

Ne damo ga napadati,
Ne damo ga zlijedit,
Mi ćemo ga zakopati,
Ali i naslijedit!

Vienac, 1871.

MAJCI

Lik tvoj mili, majčice moja,
Nad prošlim mi pomalja se vijekom
Ko pun mjesec nad noćnim vidjekom
Svršena boja.

I u blagu tu mjesečinu,
U okrilje utječem se tvoje
Kada godijer bježim tuge koje
Sadanju tminu.

I počinem pri tebi, panem
Na krilo ti glavom i zabušim
Lice si u nj, stisnem se i skrušim, -
Dijete postanem.

A ti ko što nekada rabiš:
Šuškajući po glavi mi lijepo,
Čelo gladeć, ljubeć oko slijepo
San mi dovabiš.

A sanak blag, glatku ko svilu
Da razvija tihano i lako,
Nemilje mi porazmrši svako
Tvome na krilu.

Pa kako da te ne žalim oj!
Kako da te ne zavidim sjeni,
Kad si jošte i sad, u spomeni,
Zaštit mili moj

Majko! Mnoge godine slomi,
Nagomila već na grob ti vrijeme,
Ali jošte ne uduši vrijeme
Bol za tobom mi.

Sveudilj još ona - bijući
Bilom srca - zadaje mi rane.
Ter prestat će samo kad prestane
Srce mi tući.

Petar Preradović: Izabrane pjesme

Sveudilj još ona obličie
Grob ti, kuca po njemu i grebe,
Ne bi l', majko, probudila tebe
Snova u žiće.

Da to može! Lik da ti mio
Opet vidim, da se u nj zadubim,
Oj da te se nagrlim, naljubim,
Sretan bih bio!

I srećom si smućen, poražen,
Riječce možda prozborio ne bih,
Što da kažem, kazao bi tebi
Muk mi preblažen.

Ali kad to biti ne more,
Dok nas dijele različiti svijeti,
Daj mi barem vili se popeti
Do tebe gore.

Neka ona kaže ti pojem,
Koli mila i sad još i draga,
Mila, draga iznad svega blaga
Sinu si svojem.

Budi i ti njemu za uvar
Kano dosad u svemu i svudi,
Bdij i vodi... oj nadalje budi
Anđel mu čuvar!

A zemaljskom putu na svome
Kada klone umoren ti sinak,
Prvi daj mu za grobom počinak
Krilu na tvome.

Vienac, 1871.

MUJEZIN

Sunce žarko sjeda
I skoro će sjest;
Stalna na tom svijetu
Samo mijena jest!

Nad Kahirom gine sunca zadnji trak
I večera prvi već se hvata mrak.
Na zapadu nebo planulo u ruj
I gori ko zlato rastopljeno tuj,
A po zlatu plovi, uz rumen si blist,
Po oblačić koji, ko ružice list.
Gore mokatamske na istoku gle,
Munare i trula na džamijah, sve
Iz pučina kućâ što strši uvis,
A i piramida kamenovjek pis,
Koji tamo kaže uz pustare kraj
Vjekova si prošlih i ponos i vaj:
Sve to onim rujem plamti u taj tren,
A dolje vaskolik grad tone u sjen.
Večernji po gradu zahladio hlad,
Na ulice vabi ljudski buk i rad,
U koji se roji, kao pčelâ let,
Mnogobrojan tuđi i domaći svijet.
To je sveto doba, to je jedan čas,
Gdje se bogu moli vjerni islam vas;
To je sveto doba gdje ga mujezin
S munare pozivlje na taj sveti čin.
Sad i Hadži Kerim svoj upravlja hod
Mehmet-Alijevoj džamiji nad svod.
Zgrade nadvisio te džamije stan,
Bijeli se i sjaji kao bijeli dan,
Izmeđ trista drugih odličan joj vid,
Jer joj je vaskolik od ubjela zid.
Mehmet-Alijeva podiže ju vlast
Do neba od zemlje - nebu, zemlji čast.
Hadži Kerim na nju uputi se gor',
Pod bremenom ljetâ korak mu je spor.
Mučno ga je gledat, gdjeno kao spuž
Polako se miče skalinam uzduž,
Ter kad dođe gore, na kraj stupnjem svim,
Odlane i onom tko ga gleda tim.
Umori se starac došavši na vrh
I shodu na perdo nasloni si trh,

Trh života koji dotešča mu već
I pod kojim skoro klonut će, bi reć,
Al koliko tijelom slab je bio on,
Tijelu popustiti duh mu nije sklon,
Do zadnjega časa svoj vršiti čin
Želi i nastoji stari mujezin;
Želi i nastoji, jer mu vjere stvar
Srcu se prirasila, ter duši mu žar
A tijelu opornost daje još i sad,
Starosti ga buduć pritisnuo jad.
Gori starac vatrom za zakon si svet
A sa iste vatre sav bi satro svijet
Koj' pred njegovim bogom ne pada u prah:
Ljubiti svoju vjeru, a u isti mah
Mrzim inovjerce, to života dilj
Bijaše mu prvi i najpreči cilj.
Odmara se starac. Ko ovca je bijel,
Pod sarukom bijelim blijed mu obraz cijel.
Upale mu oči do očnicâ dna,
Kano dvije iskre u ponora dva,
Duga brada bijela siže mu na päs,
Žica srebra čini svaki joj se vlas.
Čelenkom mu dragi na saruku kam
Od sunčanog ruja gori kao plam.
Kad mu gledaš obraz uz taj sijevak jak,
Kâm mu je ko zvijezda, a brada ko trak.
Reć ćeš da to nije ljudske glave lik,
Već repača zvijezda do munare tik.
Starac digno oči sad nebu na svod,
Gdjeno već se rađa zvijezdâ silni rod,
U nje zagleda se umoreni zvač,
Ko da iz njih srće nov si zvanju rač,
I uz taj se pogled pruživ kao div
Stane vapiti si svakidanji ziv:
"Alah višnji bog je, moj svjedoči glas,
Da do njega boga nema vrhu nas,
Glas vam moj svjedoči da najviši bog
Muhameda ima za proroka svog.
Hod'te na blagoslov, hodite na spas,
Alah višnji bog je, jedin vrhu nas!"
Kada starac tako dohuktao ziv,
Tad obori naglo k zemlji pogled živ:
Od ljudi joj gmilji ko mravinjak tlo,
Al mu se odzivilje zivu malo tko,
Malo tko od pravih muslomana gdje
Prema svetoj Meki baca se o tle,
Za svetom im vjerom nekadanji mar
Nadmašila već je mnoga druga stvar,

Hljebac svakidanji i vanredna last
Preča im je briga nego bogočast.
To kad starac vidi, zazebe ga bol,
Kao da mu srca otkida se pol,
Na oči mu kresne dviju suza sijev,
U kojem se bol mu prelijeva i gnjev,
Suzan pogled baci na nebeski luk,
Pa će udariti bolan u jauk:
"Alah! Alah! Tvog je mujezina stid
Podignuti oči k tebi, jer im vid
Okalja se dolje na zemaljskom tlu
Gdje se već vrhunac navršio zlu.
Otkada ti služim kao mujezin,
Vidim propadati naš prekrasni din,
Joj! istinu strašnu i tu moram srest,
Da na svijetu stalna samo mijena jest.
Malo tko još haje za tvoj zakon svet,
Izrodio ti se pravovjerni svijet,
Krivim putem srće u propasti jaz,
A tom svemu kriv je taj kaurski gmaz,
To prokleta leglo, ta kuga, taj trov,
Što pod našom vjerom vječni ruje rov,
I podrovať će ju ako, Alah, ti
Ne oslobodiš nas od krtova tih.
O svemoći svojoj nov nam dokaz daj,
I obori propast na kaurluk taj,
Satri među nami taj otrovni drač,
Da mu tu izgine"... Ali gnjev i plač
Nadalje ne dadu da mu bjesni jed,
Jeca samo jošte, iskrivljuje gled
I klone na perdo, razvaliv se na nj,
Ko povaljen na plod od oluje panj.
Tako koji časak popostoji tu,
Dok mu mrtve sile snova ne živnu.
A kad opet malo osjetio nje,
Podigne se mirno i niz stube gre,
Bol u srcu noseć kao junak koj'
Hrabro borivši se izgubio boj;
Ostavi džamiju i pospješi hod
K milome si domu gdje ga jedin rod,
Mila ćerka čeka, i na koje grud
Hrli stovariti bolju si i trud.
Ko oko u glavi čuva kćer si tu
I kao svetinju obožava nju,
Svega svijeta blago i sav svečev raj
Nadvrijedio cijenom božji dar mu taj.
Stupi starac u dvor, iz njega u svoj
Iza dvora lijepi, mali perivoj.

Kapinike, pôme i metljike tud
Gustu hladovinu rasprostiru svud,
A u kutu jednom, malo kom je znan,
Sjenica imade, lijep mu ljetni stan;
Čemin joj i ruže kriju strane sve,
Čemin joj i ruže trune se na tle,
Čemin joj i ruže sačinjaju krov;
Za ljubav i druge sreće blagoslov,
Kao da su vile, u raskošju svom,
Tu si sagradile cvjetajući dom;
U taj najdraži si perivoja kut
Starac upravio povratka si put.
Al najednoć stane, ukoči se sav
I oči izbulji kao ranjen lav,
Koj' hoće da skoči, al ne može s tla;
U sjenicu viri gdje vidi - šta?
Vidi ondje ljutu uz janje si zvijer,
Vidi kaurina gdje mu ljubi kćer.
Kako vidje, tako obnevidje tu,
Na istom mjestu s koga spazi nju,
Svoju milu ćerku, svoj život, svoj raj,
Da u nevjernika pade naručaj;
Pade i on tužan kao kamen lik,
Mrtve svoje sreće mrtav spomenik;
Zadnji mu je šapat uz zgrčenu pest:
"Stalna... na tom svijetu... samo mijena... jest!"

Vienac, 1871.

PRVI LJUDI

I

Blaga misli pobožna razuma,
Inokosna bjegunice mila,
Kojano se kloniš općeg drumu
Kroz ravnice svjetskog ništavila,
Zapuštenom stazom pojedinih
Samo hodiš, ko samica vila,
Uvis težeć po hridnoj strmini
K onom vrhu s kog tek se vidi
Svijeta obzor u pravoj istini,
Koja uzgred po kršu i hridi
Cvijeće kupiš ono blagoslovno,
Ali prosto, te ga svijet se stidi,
A vrativ se s njime u ljubovno
Zaklonište milom domu svome,
Njime kitiš, pred svjetinom skrovno,
Svetu sliku bogu velikome:
Tebe zovem, s tobom kanim poći,
Vjereći se vjerovanju tvome,
K začovječju u vremena noći,
Da nagađam - po razmnivi samo -
Kako tada iz krila svemoći
Jedno zrnce struni se ovamo
I zametnu ovdje klicu onu
Ljudskom lozom koju nazivamo.
A ti, bože, prosti mi smionu
Tu nakanu kojom u najdublje
Ljudem tajstvo slab mi duh zaronu!

Tvorac zovnu; s anđeoske trublje
Svi prostori zamnješe beskrajni,
Življom vatrom usplamtiše zublje
Krijesnih zvijezda i sunaca sjajnih,
Klici slasti, glasi vječne sreće
Krijesnih zvijezda i sunaca sjajnih,
Klici slasti, glasi vječne sreće
Po visinah, po dubljinah tajnih
Uzavreše na veselje veće;
Sveti puci, duhovi bez broja,
Uskriliše kreljuti plamteće
Put središta rajskog perivoja
Gdje se sjaje sve sjajnosti dika:
Bog u slavi vječnog si ustroja.
Tvorac zovnu; čete blaženikâ
Na podnožje njemu dopadaju,
Po oblacih zlatoruna lika

Tu se kruže, vrste i redaju,
U kolo se blaženosti slože
I veličja pjesan zapjevaju:
"Slava tebi na nebesih, bože!"
Kolo s' ori, a s njime u slogi
Kruzi zvuče, svi sjaja velmože
I njihovi svi osjajci mnogi;
Neizmjernog nebeskoga svijeta
Sve glasove u sklad divno strogi
Spaja samo jedna ljubav sveta.
Kolo s' ori, a sred kola ista
Anđeo stupa na čelu od četa,
U ruci mu alem-čaša blista
Ko od sunca da je salivena,
A u njojzi mjesečina čista,
Te se svjetlost pred povorkom njena
Kao zvijezda prethodnica kaže.
Anđeo niknuv nikom na koljena
Alem-čašu pred Tvorca polaže.
Višnji digne blagoslovnu ruku,
Valovi se glasja poutaže
I izumru u poslušnom muku:
"Ja sam ljubav, sve što stvaram krećem
K daljem boljku, k uglednijem struku,
Svud na nizak viši stupanj mećem,
I dosljedno od reda do reda
Svijet si dižem k savršenstvu većem."
I Gospodina anđela pogleda
Zemljozora, mile zemlje naše
Čuvaoca, njemu zapovijeda:
"Zemljozore! iz života čaše
Jednu kaplju na zemlju mi proli',
Dođe doba, uzroci nastāše,
Da i na njoj život se pomoli
Više vrsti, njojzi nov sasvime.
Kaplju prolj, za njom spust' se doli,
I gdje ona zemljice se prime,
To mi zrno podigni iz praha,
U moje ga blagoslovi ime
I mog vječnog udahni mu daha
Da čovjekom stvori se, da steče
Vlast i silu neumrla maha!"
Anđeo čini što Gospodin reče.
Sa vrhunca nebeske visine,
A iz čaše s koje život teče,
Sitna kaplja kao zvijezda sine
Ispod ruke anđelove desne
I kroz neba prozračne pučine

Blistajućim tragom dolje kresne
Zemlji u prah, u prah potamni.
Anđeo čuvar, kreljuti nebesne
Vijajući, slijedi trag joj plamni,
I gdje ona na zemljicu kanu,
Tu se spusti i on. Zemlja zamni
Od radosti, u dnu svom tvrđanu
I nesvjesnu s tog dotika sveta
Brecnuvši se kao da uzdanu.
Povjetarce vesela pokreta
Skuplja glase pticâ žuborećih,
Romon voda i sušanj drvetâ
I stoglasno toj s' odzivilje sreći,
I stosuzno od radosti plače
Sa raslinja rosicu roneći,
More šumi i udara jače,
Valovite grudi silno diže,
S ushićenja kao da mu skače
Burno srce u dubljinah niže.
Razgale se magle i sutoni,
Nebo zemlji privije se bliže,
Ko na cjelov da se njojzi skloni,
Nasmije se zemlja krasnom danu,
Najkrasnijem kog joj igda doni
Luč nebeska otkada joj planu,
Da ju vodi oko sebe kretom.
Anđeo digne ljevice na dlanu
Zrno praha, desnicom ga svetom
Blagoslovi, udahnuv netom,
Prvi čovjek stvori se iz praha;
U svijet svoga opstanka se prene,
I ustrepti od radosna straha,
I usklikne s raskoši blažene:
"Stvoritelju, stupiv ti međ plode,
Na tvom svjetlu o presretna mene!
Bože mili, kolike ugode
Svakom nama od iole ćuti,
Kad gledamo krasote prirode,
Premda jesmo već toliko puti
Gledali ih, nagledav se siti!
Kolika li - prama našoj sluti -
Morala je ona radost biti,
Il radosti, pravo rekuć, sila
Koja prva Adama ushiti
Kada mu se otprla sjetila
I luč svijeta slašću bez imena
Na juriš mu dušu osvojila!
U krasoti tijela savršena,

U nje sjaju s mladosti i snage
On tu stoji, prvnik svog plemena,
Neposrednik božje ruke blage,
Zemlje putnik prvom stopom teke
Kojom na njoj nastupi si trage,
Da buduće u vijeke daleke
Ljudski porod za sobom povede.
U omilju blage ćudi meke
On tu stoji, na susret mu grede
Svijet vaskolik, utisci se nudi
Blaženiku njemu bez uvrede
I blagoti na njegovoj budi
Jeku želju, te bi rad primako
I pritisno cijeli svijet na grudi,
Da za drago milo vrati tako.
U središtu duhovnog spoznanja
On tu stoji, duhu mu se lako
Svuda krile zraci dosizanja.
U visine, u dubljine svijeta
Daleko mu božji duh osvanja.
Jasno mu je kako s Njegvog cvijeta,
Samo s Njegvog vječni svijet je plodan,
Kako Njegvog ispod tvornog dlijeta
Sve u svijetu oblik prima shodan,
I sve kako, a na radost samu,
U vječnosti vijek svoj ima zgodan.
Zato probiv svog nebitka tamu
Ključić on se taknu zemlje crne,
Ne plaćući, ko što djeca sva mu.
Anđeo božji put nebesa prne,
A glas prvi prvoga čovjeka
Jekne jekom, s gore gori grne
Širom zemlje do neba daleka.
U hram svečan zemlja se pretvori,
Komu s prvog svetih zvonâ zveka
Velebitni zamnijevaju dvori.
Na nebesih blaženstva se množe
I pjesan im u hram dolje s' ori:
"Slava tebi i na zemlji, bože!"

II

Sa brežuljka u zemaljskom raju
Adam gleda po rajskoj pučini
Kojom božje sve milosti sjaju
Utijeljene u život istini;

Adam gleda, svijet si razabire.
Ne sjećajući viđenja se inih
Željna duša sva mu se rastire
Prvog puta po predjelu prvom;
Kuda gođer oko mu dopire,
Tud i misli sve mu slijede vrvom,
Trepte, stanu, pozasrknu sreće
I pak krenu, zasićene mrvom,
Nezasitne s nove želje veće,
Ko leptiri kad im uskrs svane,
Iza zime blago pramaljeće,
Te ih miris na cvjetne poljane
U razbludi vodi i opaja.
Adam gleda na uzor sazdane
Sve ljepote svoga zavičaja,
Svaki pogled nove mu otvara,
Svaka novost dublje ga ubaja
U to more krasote i čara.
Cvijeće krije svud zemljište sretno,
Svakim časom inako se stvara,
Kao more valovito cvjetno
Talasa se po briješćih i dragah!
Po drveću silno voće ljetno,
Kao zlato iz zelena saga
Između lišća zagasito jasna
Poviruje - blago između blaga.
Sa svijeh strana žubor-voda glasna
Prošuškuje i romonom zbori
O ugodni tečaja si krasna
A kroz cvijeće što ju svuda dvori,
Klanjajući se da joj ljubi lice,
Ljubeći ju, da odveć ne skori
Ostaviti rodne si glavice.
Potoci se blistaju po nizu
Raspredeni na srebrene žice,
U sjajnom se skrivukajući klizu
Brežuljcima ogrljaje nižu
Od gajeva što su im nablizu,
Iz jezerca u jezerce stižu,
Biser taru preko vodopadâ
I rasprahom bijelu maglu dižu
S koje uzduž po zelen-livadah
Tisuć dugâ i tisuć se sjaje;
Slavoluci očinjih naslada.
A grmuške vidjet je i gaje
Zelenit se iz poda šarena,
Rasipnica ruka kano da je
Silne kite bujna zimzelena

Razbacala od radosti neke.
Sjajući se s dragoga kamena
A bijeleć se kao mliječne strijeke
Raspinju se putevi i staze
Po obzoru, blize i daleke
Sve krasote što ih oči paze
U čarobnu svoju mrežu love.
Dalje šume mrke si obraze
Osvjetljuju, ko otoci plove
Zelen-tamni po svijetlome kraju,
Veće briješke i manje bregove
Velebitnim krunami vjenčaju,
A gorama u dnu kriju stube,
Divne stube u nebesa raj.
Plavetnice gore obzor rube
S jedne strane, a s druge vali mora
Bibajući se nebu skuta ljube.
Vedro nebo od mora do gora
Svod si sali od modrila tmasta,
Po modrilu ko da rujna zora
Šaku sjaja prosu rumenasta,
Te je njemu cio danak dika,
Da se s krasom jutarca ne rasta.
Sunce sjaje navrh tjemenika
I luč dijeli iz zlatog si krila
Na pozlatu svijem stvorom vidika,
A blagost mu svijetla tiha, mila
Dozvoljuje, usred bijela dana
Da i noćna vide se svjetlila
Po pučini modroj rasijana;
Oko njega krijesan nemir goje,
Kao pčelad zlatokrilovana
Da se roji kraj matice svoje.
A ote sve ljepote šta su,
Pojedince bilježeć im kroje,
Prama onom cjelokupnom krasu,
Prama onom prekrasnome skladu,
Po kom, jedna s drugom u suglasu,
Sve međ sobom suglasje imadu;
U kom jedna drugu popunjava,
Miris cvijeću, cvijeće tihom hladu,
Hladak gaju savršenost dava;
U kom šume, gaji i dubrave,
Voće, lišće, bilje, cvijeće, trava
Na miloti različnosti prave,
Jednu samo prekrasnu odoru
Da od više krasotâ sastave;
U kom vrela i potoci k moru

Zvučno teku, tamo svoje vale
A svoj romon družeci žuboru,
U sklad divan božje liju hvale,
Koja sebi tu stvori glasila
Svijeh u stvarih do najmanje male;
Gdje prirodi ne kucaju bila
Burnom strašću, već u blagom miru,
Te blaženost tu se udomila
Slikom neba u zemskom okviru.
Adam tone u sve te divote,
Misli gubeć u misalâ viru,
Al kako mu i godile ote,
Ipak mašta još ljepše i bolje
U daljini stvara mu krasote,
Koje, da ga sasvim zadovolje,
Osobitim laskaju mu blagom.
I s brežuljka on se spusti dolje
Po stazici netrvenoj tragom,
I šeće se kroz te cvjetne bašte,
Kroz prodole zelenijem sagom,
Kraj potokâ koji milo švašte,
Kroz uzorno plodne perivoje,
Al s uzora ne nalazi mašte;
Što on traži, ljepše, inako je.
I probija gaje i dubrave,
Gdjeno zvijeri njega se ne boje,
Već mu okol bezazlene prave
Te lagode novom vladaocu;
Gdje ptičice svud mu doček slave
Prebirajuć na gipkom grocu
Ponajslađa pjevanja ljuvena
Na ugodu prvom slušaocu;
Gdje i gusta svetotajna sjena
Hladak stere, nad pokojem bdi je,
I nudi ga slašću mirna trena.
Al Adamu do tog svega nije,
Želja i tu željom mu ostaje.
I paznije on okolo zrije,
I prospješi svoje koračaje,
Dalje, daljne u skrovne daljine
Za uzorom slijedi uzdisanje;
Hrli, strepi, čezne, vene, gine,
Misli uvijek: sad će banut, sada;
Ah, sve tlapnja a nigdje istine!
I na srce tiha sjet mu pada,
Lagan predvoj, začetna potjera
Ljute vojske jadâ odnenada.
I ogorčen tom kapljom čemera

Krok umjeri i lagahno nica
On se spusti do jednog jezera,
Gleda silu hitrijeh ribica,
Gdje s' vrcaju u svom življu čistom,
Te zapanjen i oblik si lica,
Prvi ljudski, opazi u istom.
To je ono što mu manjka sreći!
Nijem od čuvstva a zablješten blistom,
Blistom lika, požudom plamteći,
Ruke širi, pohiti i grezne
I ponikne željen kip doseći
I pritisnut na grudi ljubezne;
Al ribice, poplašene time,
Vodu smute - kalom lik iščezne.
Adam stine od ledene zime,
Kojom bol ga shvati s tog udara,
Ne zna šta je, nit što biva s njime,
Srce puca, miso mu tumara.
Bol je majka čuvstvu pobožnome,
Teretom nas na koljena shara,
A uzdahom uskrili k onome
U kom sva moć i milost se stjeca
Na utjehu i pomoć svakome.
Te i Adam skrušen sada kleca,
Ruke sklapa, uzvisuje čelo,
A glas prvu molitvu mu jeca:
"O moj bože! sjetno, neveselo,
Jer bez druga ja sam ti siročje.
Smiluj mi se, savrši si djelo
Po ljubavi kojom ga započe,
I biću mi privij biće slično,
Poli sreće drugu polu, oče!
Da u njemu ugledam ti lično
Svu premilost kôm mene zaodje,
S njim da hodim kroz žiće si dično
U zamjeni vođena i vođe,
U svjetlosti odsjeva i sjaja,
Sam u sreći nesretnik sam óđe,
Sam u raju ja ti nemam raja!"
I žalosti sila ga obrva:
Prvom žrtvom zemaljskoga vaja,
Prvim plijenom umrljeh crva
Tužan Adam na zemljicu pane,
A gorka mu jedna suza - prva -
Licem dolje do nad srce kane.

III

Adam zaspao, miran sanak mu je.
Noć se budi, trudni danak drijema,
Noć ustaje, danak zažmiruje,
Jer im bdjenja usporedno nema.
Noć ustaje sjajno i odlično,
Na kraljevsku svečano s' oprema
U odijelo prema tomu dično:
Na glavi joj zvjezdokruna vječna
Rasjala se zlatom neobično,
A na čelu čelenka mjesečna
U bjelje se srebro razblištila,
Kroz kosu joj sjajna pruga mliječna
Sjajnije se pletom proizvila,
Pa odori koju tka si sama
Iz bljedila i tankog tamnila,
Oživjelo na tisuće plama
Sa krijesnicâ što po njojzi vrve,
Ko da zvijezda o zvijezdu se lama,
Te se dolje iskricami mrve.
Duga skuta odori se tmasna
Otegnula zemlji na obrve,
A po skutih biser-rosa krasna
Osula se bezbrojem kapljicâ.
(Međ biserom tijem i zvijezda jasna
Adamova blista se suzica.)
Sjajna noćca skoro bijeli danak
Domašila svjetlom svoga lica,
Te ptičice ne misle na sanak,
Već pjevaju svjetla u obilju,
Ko s večera da im je uranak.
Vjetrić trešti cvjetnom po omilju
I mirisom noći se udvara,
Leprša se po rosnome bilju
I biser joj pod noge obara,
Slatko šapće, švelja i šuška
I nju milu milo razgovara.
Sva priroda kao s jednog duška
Slasti diše, a duh se veselja
Svuda javlja il veselo sluška.
Noć prekrasna, svih noći nedjelja,
Prošlog dana blizanica prava!
A raj u njoj raskošna postenja
Blagom miru u kom Adam spava!
Adam spava, prvi sanak sanja.
Čistom duhu san je veća java:

On bo u njem riješen tamnovanja,
Prostih krila, vida nesužena,
Uvis hrli gdje mu krug se znanja
I buduća raspne na vremena.
Gledajući s visine udesne
Vrijeme mu je sve istog plemena,
Sve sadašnjost kud se gođer vesne.
Ah bje, biva, bit će, to su samo
Tri pregrade uze nam tjelesne!
I Adamov duh sad trepti tamo,
Sokolom se vije iznad strana
Budućnost, i sad sjeda - kamo?
Ko na oblak previsoka stana.
Neizmjerno nebo oko njega,
A duboko pod njime usjana
Bijelom luči zemlja ko od snijega.
Mili mu se gledati ju tako,
Ali ona u daljinu bjega,
Blijedi, tamni, gasi se polako
I pocrni - ugljen izgorjeli;
A on za njom ražali se jako,
Čezne, vene, poletjeti želi;
Al mu želji ne odolje sila:
Obvijaju ga oblaci debeli
I priječe ga uzvijati krila.
Iz tuge silan trijesk ga prene:
Živom vatrom s nebeskog ognjila
Munja kresne kroz zgusnute sjene,
Da gromom joj sve nebo protrne,
A svim zvijezdama svijetlo oko trene;
Munja kresne, oblake razgrne,
Jedni desno u beskrajnost nose,
Drugi lijevo svoje magle crne.
Od munjine ražarene kose,
Ko varnica spod gromnog udarca,
Jedna iskra odsine napose
I Adama zgodi u nedarca.
Al mu strijela naudila nije,
Već ga grije kao miso starca,
Kad se sjeti ljeta mlađahnijeh,
O, grije ga i čuvstvo mu topi,
I srce mu čuvstvom prenalije.
I bujicom čuvstva mu rasklopi
Tijesne grudi i provali silnom
Rijekom svjetla iz njih, koje snopi
Dolje skulja i luči obilnom
Zemlju opet sjajno preobrazi.
A najednoć, splavljen rijekom čilnom,

I on dolje na zemlji se spazi,
I tu gleda sad čudesa nova:
Rijeka buji pa se razilazi
Na tisuće svijetlije trakova,
A trak svaki na tisuće strijeka,
I čini se, silna rijeka ova
Da ne teče sa obična tijeka,
Već da puzi, gmiže, promiče se
S sile božje svijetlije nasjeka,
A ta mravad svuda prostire se,
I polegne gore i doline
I na sinje more se rastrese.
Sad zadržće zemlja iz dubljine
Ko sa neke tegobe nutrenje:
Tlo joj puca, zijevaju pećine
I rigaju vodu i kamenje,
Kidaju se vrhovi gorama,
Razdrobljeno kotura se strijenje,
Drvlje pada kao krhka slama,
Izlijeva se oblakom grozota,
More kipi, baca se pjenama,
Nad obale raste mu strahota -
Voda, voda! Sve kopno poplavi!
Gamad između razvalâ se mota,
Uvis hiti, što se ne podavi,
Svatko svojim stenjuć pod bremenom;
Prizor sličan onom kad se mravi
Mravinjaku u svom razorenom
Žure spasit sebe i svojinu.
Sve se gore zasjaju sljemenom
Od mravadi koja tu isplinu;
A iz toga po sljemenih sjaja
Neizbrojne sada vatre sinu,
Kao širom zemskog površaja
Da se slavi večernje Ivanje.
A te vatre čudna su značaja:
Različne su, i veće i manje,
A različnost i s bojâ je njimi,
Te se nebo sve šareni sa nje.
Stupovi se dižu plamenimi
U visinu i svod nebu ližu,
A oko njih u ogromnoj plimi
I osjeci oni mravi gmižu.
Svejednako amo-tamo teku,
Katkad kao da se rado stižu,
A ponajveć, gojeć mržnju neku,
Na toliko čopora se dijele,
Koliko je vatrâ na vidjeku.

Zatim strašan vihar preko cijele
Zemlje duhne i te vatre srazi.
Zametne se ognjen boj: u strijele
Pretvore se svim vatrama mlazi,
Treskaju se, gnjetu, dave, kolju -
Bije u srdžbi, strahota u snazi!
A sve samo s strasti koja bolju
Vlast da kaže, a svaka je huda.
Sva je zemlja pepeo na nevolju
Silnim mravom koji ginu tuda.
Taj okrešaj rijedi i maleni,
Kako gine mnogo vatrâ svuda,
Gaseći se dobitnicâ plijenî;
Što nadjača, to i većma sjaje
Ugrabljenim žarom pobijedeđenih.
Naposljedku malo ih ostaje,
A to malo kao umoreno
Umiri se i za boj ne haje,
Već usuprot voljno nesiljeno
K sjedinjenju promicat se stane,
I najednoć - divna čuda eno -
U ogroman jedan plam se splane.
O, plamena mila i prekrasna,
Kog nam bitnost malo kada grane,
I to malo ah jedino za sna!
U srijedi mu zlamen krsta sja se
Življim svjetlom kao jezgra jasna,
A zrake mu širom zemlju krase,
Tekuć po njoj čudotvornom liti
Svud za svjetlom tminam žeđu gase,
Svuda mravad na susret im hiti,
I srče ih, i na njih s' ogrijeva,
I po njih se ko po zlatnih nitih,
K nebu diže i tu se razlijeva
Maglozvijezdu slična u stinoći.

Tako Adam još i dalje sniva
O budućoj svijeta si budnoći.

IV

Noć boravi svoje sretne čase
I polako na njih naprijed stupa,
Da što duže po raju si pase
Crnu jagnjad, i u rosi kupa,

Crnu jagnjad mile sjene svoje.
Kao majka kad tvrduje skupa
Čase štedeć koji joj se broje
Do rastanka sa djecom si milom,
Noć oklijeva, a časovi dvoje:
Bi li naprijed udarali bitom,
Bi li natrag krenuli u kretu,
Bi li stali na opstanak silom.
Al' prem dvojeć, ipak u svom letu
Naprijed idu prijeđu preko hore,
Koja dijeli dane na susretu,
I novom se upute pred dvore,
I s jutarnjeg već zahtade duha.
Kad je bilo noći ispred zore,
Sve utiša kao od sna gluha.
Nit se ptica, niti šturak javlja,
Nit vjetarce s ikojega ćuha,
Sve na zemlji zemlju zaboravlja,
Jer na nebo sve sluša napeto.
Nebo opet slavom se proslavlja.
Opet s ori divno kolo eto
Na tvorčevu slavu i na diku,
Opet anđeo kroz podvorje svet
Alem-čašu nosi zvjezdoliku,
I pred Tvorca kleknuv nju polaže,
Opet Tvorac na radost veliku
Blage vijesti svomu dvoru kaže
I čuvaru mile zemlje naše,
Zemljozoru, novi čin nalaže,
I opeta iz života čaše,
Ispod ruke anđelove desne
Kaplja sine i dalje se maše
Prma zemlji i sad će da pljesne
U prah negdje - neće u prah sada -
Adamovu u suzicu kresne
I u biser kap pretvori jada.
Tiha noć se probudi opeta,
U sve glase usklikne od rada,
Sve ih druži jedna pjesan sveta,
Svud se ori: slava, slava, slava!
Adam jedin od sna se ne kreta,
Već mu samo ta zora pojava
Rumenilom preko lica siže
I nasmijehom usne osvjetljava.
Anđeo božji tragom kaplje stiže,
I spusti se Adamu na stranu,
I sagnuv se sa grudi mu diže
Biser-kaplju ljevice na dlanu,

Desnicom ju blagoslovi svetom,
Dahne u nju s nebesa poslanu
Vječnu dušu, i udahnuv netom,
Drugi čovjek, prva ženska glava,
Sastane se sa bijelim svijetom.
Istog trena i Adam dospava
I u budnost svoje sreće skoči,
Ali silna zapanji ga strava,
Kada s njome prekrasnom se soči,
Te zablenu on si oči pita:
Je li istina što im vid svjedoči?
A u Eve duša nerazvita
Tek nastoji da pojmi i sebe
I okolo sve što njojzi svita.
Kano kada jutarce galebe
Na pučinu sinjeg mora krene
Da si traže tu dnevne potrebe,
Tako sile sve duševne njene
Na jutarcu žića sad si traže
Hranu za dan svijesti probuđene;
Gleda, motri - oči joj se blaže,
Lice vedri, bilo uskorava,
Sve joj biva milije i draže,
Što od bijelog svijeta osvojava,
A najdraže njojzi najmilije
U Adamu sada upoznava;
Ugledav ga, samo njega zrije,
Adam pako otrijezniv se smeće
U radosnu istinu probije
Punim čuvstvom neizmjerne sreće,
I baci se u naručaj njo'zi,
U naručaj koj' ga spreman veće
Dočekuje u ljubovnoj slozi.
Sada zora neba na istoku
Bijel si sprema a rumen izvozi
I stere ju na milinu oku
Sunčanome ishodu po pragu,
Pa niz brda u ravan široku;
A po tome rumen-plamnom sagu
Zraci sunca krenu iza gore
I veseli na tolikom blagu,
Sklad što ljudski prvi jasnim tvore,
Zlatousno, regbi, na sve strane
Da o njemu krasnom samo zbore.
Žarko sunce! u sve svoje dane
Nikad ljepše ti ne vidje dvoje.
Nit sretnije s ljubavi im dane.
Saljubljeni u kip jedan stoje,

Sadruženi ne znadu si dijela,
Potonulo jedno u drugo je,
Te su jedna presladost si cijela,
Jedan život, u novome novi,
Jedno žiće dušom u dva tijela.
Što si kažu, to zbore cjelovî,
A kažu si neizrečne tajne:
O pučini kojom ljubav plovi
U krajeve raskoši beskrajne,
O nebesih gdje im luči vele
Da su samo po ljubavi sjajne;
O vječnosti kojoj se vesele
U podobi ovoga trenutka;
O božanstvu do kojeg im smjele
Misli sižu, iz ljubavi vrutka
Da joj piju i sladost istine.
Oj ljubavi! Bog te mili utka
Sjajnim cvijetom u sag pozemljine,
Da na tebi oko nam se krijepi,
Kad po crnom zemlje podu gine,
Nama ti si jedin cvijetak lijepi,
Njim si bila sva zemlja od cvijeta!
Zatravljeni, od sreće si slijepi,
A besvjesni s čuvstva preuznijeta
Niti znadu, niti znati haju,
Njih okolo što biva od svijeta,
Niti vide, niti osjećaju,
Kako sada anđeo k njima boži
Približi se na riječ k oprostaju,
I kako im na glave položi
U blagoslov blage ruke svoje:
"Zemlje djeco! sreća vam se množi
I uzdrži s ove želje moje
Koju crpim iz one ljubavi
Što svjetove i u njih sve što je
Među biti svoga bića stavi;
Koja svoje sve stvorove svude
Sve iz sebe, a k sebi upravi,
Da u njojzi postojne im bude
One sreće kojom samo biva;
Koja i vas iz sićušne grude
Ovog praha tamna, rasipljiva
Vjekovnimi kipovi učini,
Ujezgrivši duha svog vam živa,
Da po njemu budete njezini,
A njezino sve je ovdje sretno.
Sretni bit ćte, ako u sredini
Ostanete smjerno i pametno,

U sredini između dvaju svijeta,
Što će na vas djelovati uvjetno
Po mjerilu, kako će da skreta
S vama volja, amo ili tamo.
Volja nam je božja vaga sveta:
Na njoj nam se mjeri sudba samo,
Što po njojzi svjetla ili mraka,
To i pravdi po božjoj imamo.
Svijet tjelesni svijet je učinaka,
Uzroci su njemu i svačemu
U onome duhovnijeh zraka,
Koje teku po svemiru svemu,
Svuda bude, oživljuju, tvore,
A središte svima je u Njemu.
K tom središtu uzdižite se gore,
A površno tu na zemlji stojte,
Tamo luč je, tu osjanost kore,
Tu si dane, tamo vijeke brojte.
Srkom samo pijte zemlje slasti,
Ali u njih potonut nemojte;
Jer pod njimi bdiju tamne vlasti
Koje bi vas povukle pomamom
Preduboke u ponor propasti.
Duh bi tijela buknuo vam plamom,
Tjelesnosti mutni, gnjusni vali
Nad vami, bi sklopili se tamom,
Te ko slijepci vi bi tumarali,
Prebijali na trista se jada,
Basrljali, uvijek opadali,
A sve s jednog te istoga pada.
A ta žalost baštinom bi bila
I djece vam hiljadam hiljadâ,
Dok božija opet ruka mila
Pomogla im ne bi do ustanka.
Duh vas toga čuvao bludila!
Vječno sunce duhovnoga dankâ
Krijepilo vam duha čisti plamen!
On vam sinu s ljubavi osvanka
Neizmjerne milosti na zlamen,
On vam bio i vašim unukom
Putnom zvijezdom kroz sve vijeke. - Amen!"
Anđeo božji za tom oporukom
Uvis kreće, svom se domu vraća,
A njih dvoje radošću dvostrukom
Sad si slasti položaja shvaća.

Leptir, 1862.

RJEČNIK

bo - jer

din (tur.) - vjera

droben - sitan, nježan, slab

hram - kuća

jadra - jedra

jasen - vedar, bistar, svijetao

jed - otrov

Kahir - Kairo, glavni grad Egipta

kapinika - bagrem

kaur, kaurin (tur.) - nevjernik;

muslimanski naziv za kršćanina

Lada - staroslavenska božica ljubavi

lasno - lako

lepir - leptir

Lojola - Ignacije Loyola (1491-1556),

osnivač reda isusovaca

Ljupina - ljuska

Mehmet-Alijeva džamija - džamija u starom gradu Kairu

metljika - metlika, tamaris, vrsta grma

Mokatamske gore - brežuljak iznad Kaira

nenavidno - zavidno

opor - otpor

perdo (perda) - ograda, naslon

plav - brod, lađa

podoba - slika, kip

pôma - palma

prošasnost - prošlost

prošast - prošlost

razmniva - sposobnost maštanja, fantazija

repača zvijezda - zvijezda repatica, kometa

sâd - voće, plod

saden - koji donosi plod, voćni

samum (ar.) - pješčana oluja

saruk (tur.) - turban, muslimansko pokrivalo za glavu

shod - balkon

sion - silan, nasilan, jak, čvrst

spod - ispod

stoprv - tek, istom

surka - vrsta kaputa od sukna s gajtanima, dio narodne nošnje u nekim krajevima Hrvatske

tjemenik - zenit

trijesk - grom

trtati - posrtati

trulo - kupola

ubjel - alabaster

ziv - poziv

zlijediti - ranjavati

ABECEDNI POPIS PJESAMA

BISKUPU STROSSMAYERU _____	136	MRTVA LJUBAV _____	22
BOGU _____	121	MUJEZIN _____	141
BOŽE ŽIVI! _____	134	NA GROBNIKU _____	71
BRAĆA _____	30	NADA _____	58
CRNI DAN _____	51	NAŠA ANKA _____	68
CVIJEĆE _____	6	NAŠA ZEMLJA _____	117
CVIJETAK K SUNCU, SRCE K TEBI _____	16	NEPOJAMNOST BOGA _____	94
ČETIRI VRELA _____	21	NIKOLI ZRINJSKOMU _____	126
DJED I UNUK _____	36	NOĆNE PJESMICE _____	64
DVIJE PTICE _____	80	NOVE PJESME _____	43
HRVAT ILI SRBIN _____	106	ONOJ! _____	112
HRVATI DALMATINOM _____	96	PAMET I SRCE _____	48
JEDINICA _____	9	PET ČAŠAH _____	70
JELICA _____	52	PITANJE _____	45
JESEN _____	62	PJESMA DUBROVNIKU _____	73
JEZIK RODA MOGA _____	100	PJESMA SUNCU _____	29
KAD! _____	53	PJESME SLADOGORKE _____	110
KASNO! _____	54	PJESNIK _____	23
KONAC KRAJU _____	138	PJESNIKOVA KOB _____	56
KRASNO JUTRO _____	50	POČETAK LJUBAVI _____	8
LAKU NOĆ! _____	60	POZDRAV DOMOVINI _____	77
LJUDSKO SRCE _____	49	POŽELJENI KRAJ _____	86
MAJCI _____	139	PRIMORSKE PJESMICE _____	17
MAJKA KOD KOLIJEVKE _____	40	PRIZNANJE _____	95
MIRUJ, MIRUJ, SRCE MOJE! _____	13	PRVI LJUDI _____	145
MLADO LJETO _____	93	PUTNIK _____	26
MOJA LAĐA _____	61	RADOST I MUKA PJESNIKOVA _____	120
MOLITVA _____	98	RIBAR _____	55
		RODU O JEZIKU _____	90

Petar Preradović: Izabrane pjesme

ROĐENE SESTRICE _____	81
RUŽA I LJUBICA _____	79
SAN _____	14
SITNICE _____	84
SLAVJANSTVU _____	113
SLIJEPAC MARKO _____	67
SMRT _____	87
STALNOST I NEPOKOJ _____	47
STARAC KLESAR _____	103
SUHO DRVO _____	107
SVESLAVLJE BOGA _____	130
SVOJOJ SESTRJI JEDINICI _____	119
SVRAĆANJE _____	63
ŠTO JE LJUBAV? _____	7
TOMI BLAŽKU _____	83
TUGA _____	44
VATROSLAVU LISINSKOMU ____	85
VILA I LADA _____	46
ZMIJA _____	131
ZORA PUCA _____	25
ZVANJE SLAVJANSTVA _____	125
ŽALOSTINKE _____	10